

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Стратегія формування фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром»

Виконав: студент 2 курсу, 8.0722-фк-з
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування освітня програма фінанси і кредит

Томкевич Ю.О.

Керівник к.е.н., доцент Горбунова А.В.

Рецензент д.е.н., професор Крилов Д.В.

Запоріжжя – 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній рівень магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

« ____ » _____ 2023 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Томкевичу Юрію Олександровичу

1. Тема роботи: «Стратегія формування фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром»
керівник роботи: Горбунова Анна Володимирівна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 01 травня 2023 року № 651-с.
- 2.Строк подання студентом роботи: 10 листопада 2023 року.
- 3.Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПАТ «Концерн Хлібпром», а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
- 4.Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити сутність та розглянути класифікацію фінансових ресурсів підприємства; розглянути джерела формування фінансових ресурсів підприємства; систематизувати методичні підходи до оцінки ефективності формування фінансових ресурсів підприємства; продіагностувати стратегію формування фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром»; запропонувати заходи щодо удосконалення фінансової стратегії формування фінансових ресурсів підприємства.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 10 рис., 32 табл. і 9 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Горбунова А.В., к.е.н., доцент	8.08.2023 р.	8.08.2023 р.
2	Горбунова А.В., к.е.н., доцент	11.09.2023 р.	11.09.2023 р.
3	Горбунова А.В., к.е.н., доцент	02.10.2023 р.	02.10.2023 р.

7. Дата видачі завдання: 20 червня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	20.06.2023 р. – 31.07.2023 р.	виконано
2.	Виконання вступу	1.08.2023 р. – 07.08.2023 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	08.08.2023 р. – 10.09.2023 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	11.09.2023 р. – 1.10.2023 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	2.10.2023 р. – 19.10.2023 р.	виконано
6.	Формування висновків	20.10.2023 р. – 1.11.2023 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	2.11.2023 р. – 9.11.2023 р.	виконано
8.	Подання роботу на кафедру	10.11.2023 р.	виконано

Студент _____ Ю.О.Томкевич
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ А.В. Горбунова
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.О. Щєбликіна
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 100 с., 10 рис., 32 табл., 72 джерела, 7 додатків.

Об'єктом дослідження є стратегія формування фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів стратегії формування фінансових ресурсів підприємства.

Метою кваліфікаційної роботи є розвиток теоретико-методичних й організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення стратегія формування фінансових ресурсів підприємства.

Відповідно до теми було сформовано завдання з теоретичних аспектів дослідити стратегію формування фінансових ресурсів підприємства, з практичних аспектів дослідити фінансові ресурси аналізованого підприємства і надати рекомендації щодо удосконалення їх організації.

Методи дослідження: логічного узагальнення, дедуктивний, фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення та ін.

Одержані результати: 1) проведено діагностику стратегії формування фінансових ресурсів підприємства, а також проаналізовано ефективність використання фінансових ресурсів підприємства; 2) запропоновано ефективне управління рухом і оборотністю дебіторської і кредиторської заборгованості як важливою умовою забезпечення своєчасного фінансування оборотних коштів; 3) удосконалено управління фінансовими ресурсами підприємства на основі моделі формування фінансового стану, яка базується на нормативі динаміки.

Результати дослідження можуть бути застосовані підприємствами для покращення стратегії формування фінансових ресурсів.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ, ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ, ПОЗИКОВИЙ КАПІТАЛ, АКТИВИ, НЕОБОРОТНІ АКТИВИ, ОБОРОТНІ АКТИВИ, ФІНАНСОВИЙ СТАН

SUMMARY

Qualification work: 100 p., 10 fig., 32 table, 7 annex, 72 references.

The object of the research is the strategy of formation of financial resources of PJSC «Concern Khibprom»

The subject of the study is a set of theoretical, methodical and applied aspects of the strategy of the formation of financial resources of the enterprise.

The purpose of the qualification work is the development of theoretical, methodological and organizational provisions and the development of practical recommendations for improving the strategy of the formation of financial resources of the enterprise.

Research methods: logical generalization, deductive, financial-economic and statistical analysis, comparison, summary, etc.

In accordance with the topic, the task was formed from theoretical aspects to investigate the strategy of the formation of financial resources of the enterprise (determine the essence and consider the classification of the company's financial resources; to consider the sources of formation of financial resources of the enterprise; to systematize methodical approaches to assessing the effectiveness of the formation of financial resources of the enterprise), from practical aspects to investigate the financial resources of the analyzed enterprise and to provide recommendations for improving their organization.

Obtained results:

1) diagnostics of the company's financial resources formation strategy were carried out, as well as the effectiveness of the use of the company's financial resources was analyzed;

2) effective management of the movement and turnover of receivables and payables is proposed as an important condition for ensuring timely financing of working capital;

3) the management of the company's financial resources has been improved on the basis of the model of the formation of the financial state, which is based on the normative dynamics.

The results of the research can be applied by enterprises to improve the strategy of formation of financial resources.

FINANCIAL RESOURCES, EQUITY, DEBT CAPITAL, ASSETS, NON-CURRENT ASSETS, CURRENT ASSETS, FINANCIAL CONDITION

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	12
1.1. Сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства.....	12
1.2 Джерела формування фінансових ресурсів підприємства	24
1.3 Методичні підходи до оцінки ефективності формування фінансових ресурсів підприємства	29
2 АНАЛІЗ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПАТ «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ».....	39
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Концерн Хлібпром».....	39
2.2 Аналіз стратегії формування фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром».....	43
2.3 Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.....	53
3 УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПАТ «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ».....	62
3.1 Комплексне управління рухом дебіторської і кредиторської заборгованості як інструмент формування оборотних коштів підприємства.....	62
3.2 Діагностика фінансового стану підприємства на основі нормативу динаміки.....	73
ВИСНОВКИ.....	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94
ДОДАТКИ.....	101

ВСТУП

За ринкових умов, коли підприємства є самостійними та відповідальними за свою діяльність, в умовах жорсткої конкуренції на ринку виникає об'єктивна необхідність аналізу та прогнозування фінансового потенціалу та фінансового стану підприємства. Крім того, функціонування підприємств характеризується обмеженістю ресурсів, в тому числі фінансових ресурсів. Тому для забезпечення життєдіяльності підприємства необхідною є розробка обґрунтованої фінансової стратегії, яка б враховувала вплив зовнішніх та внутрішніх факторів та була б здатною попередити кризові явища на підприємстві.

Фінансова стратегія підприємства – це орієнтована на перспективу система дій персоналу з ефективного залучення, використання й перерозподілу фінансових ресурсів, спрямована на досягнення фінансових цілей, що забезпечують економічний і соціальний розвиток підприємства.

Розробка фінансової стратегії починається із прогнозування основних напрямків розвитку фінансів, визначення принципів їх організації та використання, розподілення фінансових ресурсів між різними напрямками економічної діяльності.

Фінансова стратегія включає в себе методи та практику формування та планування фінансових ресурсів, а також забезпечення фінансової стійкості підприємства. Фінансова стратегія забезпечує відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства умовам, що склалися на ринку на основі різностороннього врахування фінансових можливостей та об'єктивної оцінки зовнішніх та внутрішніх факторів. Вона передбачає формування довгострокових цілей фінансової діяльності та вибір найбільш оптимальних шляхів їх досягнення.

Фінансова стратегія повинна включати всі форми фінансової діяльності підприємства, а саме:

- фінансове забезпечення поточної господарської діяльності;
- пошук резервів збільшення доходів, прибутків та рентабельності;

- виконання фінансових зобов'язань перед контрагентами;
- оптимізацію забезпечення основними та оборотними засобами;
- контроль за цільовим та ефективним розподілом і використанням фінансових ресурсів;
- грошові розрахунки;
- інвестиційну політику.

Метою кваліфікаційної роботи є розвиток теоретико-методичних й організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення стратегії формування фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром».

Відповідно до поставленої мети сформовано наступні завдання:

- визначити сутність та розглянути класифікацію фінансових ресурсів підприємства;
- розглянути джерела формування фінансових ресурсів підприємства;
- систематизувати методичні підходи до оцінки ефективності формування фінансових ресурсів підприємства;
- продіагностувати стратегію формування фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром»;
- провести аналіз ефективності обраної стратегії формування фінансових ресурсів підприємства;
- запропонувати комплексне управління рухом дебіторської і кредиторської заборгованості як інструмента формування оборотних коштів підприємства;
- запропонувати діагностувати фінансовий стан підприємства на основі нормативу динаміки, що дозволить поліпшити управління фінансовими ресурсами підприємства.

Об'єктом дослідження є стратегія формування фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і

прикладних аспектів стратегії формування фінансових ресурсів підприємства.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних фахівців в галузі стратегії формування фінансових ресурсів підприємства. У роботі використані методи: логічного узагальнення – для узагальнення наукового досвіду з досліджуваної проблематики й викладання послідовності положень магістерської роботи; дедуктивний – для дослідження теоретичних аспектів управління діяльністю підприємства; фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення – оцінювання стратегії формування фінансових ресурсів підприємства; ситуаційного аналізу – при розробці рекомендацій щодо комплексного управління рухом дебіторської і кредиторської заборгованості як інструмента формування оборотних коштів підприємства; критичного аналізу та узагальнення теоретичних досліджень – для теоретичного узагальнення одержаних результатів та формулювання висновків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, статистичні дані ПАТ «Концерн Хлібпром», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Наукова новизна отриманих результатів визначається такими основними положеннями:

- удосконалено комплексне управління рухом дебіторської і кредиторської заборгованості як інструмента формування оборотних коштів підприємства;
- дістала подальшого розвитку діагностика фінансового стану підприємства на основі нормативу динаміки

Значення результатів кваліфікаційної роботи магістра полягає у тому, що розроблені рекомендації дозволяють фінансовій службі підприємства якість управління фінансовими ресурсами підприємства.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися й обговорювалися на науково-практичних

конференціях: XVIII Міжнародній науково-практичній конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (Запоріжжя, 2023 р.).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 2 друковані праці, у тому числі: 1 стаття і 1 тези за матеріалами наукових конференцій.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства

Фінансові ресурси є невід'ємною частиною здійснення функціонування підприємств різних форм власності. У зв'язку з цим сутність фінансових ресурсів є предметом уваги науковців вже багато років. Отримані результати теоретичних досліджень стають підґрунтям практичної діяльності підприємств та є основою для розробки програм, проектів, корпоративних та функціональних стратегій підприємства. В економічному середовищі та щоденному вжитку поширеним є поняття «грошові кошти», які зазвичай використовуються як і в позначенні можливого фінансового забезпечення. Використання в науковій сфері поняття «фінансові ресурси» дозволяє визначити об'єкт фінансового управління та прогнозування та за рахунок цього здійснити обґрунтування форм та методів впливу фінансів підприємства на відтворювальний процес [3].

Визначенням економічної сутності і особливостей походження фінансових ресурсів займалася велика кількість вітчизняних та закордонних науковців, проте спільної думки відносно трактування сутності фінансових ресурсів, до цього часу не сформовано. Вважаємо за необхідне проаналізувати різні наукові погляди відносно визначення поняття «фінансові ресурси».

Розгляд питання теоретичного наповнення змісту поняття «фінансові ресурси» починаємо з розгляду суті категорії «ресурси», яка також має свої особливості та окремо є об'єктом дослідження багатьох наукових праць. Найбільш розповсюдженим твердженням є те що ресурси це все те, що може бути використане для виробничого процесу. Характерними рисами є:

- потреба в ресурсах пов'язана з процесом суспільного виробництва та створення споживчої вартості;
- структура ресурсів динамічна та залежить від розвитку продуктивних

сил і виробничих відносин;

– використання будь-якого виду ресурсів передбачає їх вартісне відтворення (ресурси з матеріально-уречевленої форми переходять у вартісну або фінансову).

Закон України «Про господарські товариства» наголошує на тому, що: «фінансові ресурси підприємства — це частина грошових коштів у формі прибутків і зовнішніх надходжень, призначених для виконання фінансових зобов'язань і здійснення витрат щодо забезпечення розширеного відтворення [4].

Фінансові ресурси виникають на ринковому етапі розвитку суспільного виробництва, їх відносять до похідних. Однозначно, що фінансові ресурси є грошовим вираженням новоствореної вартості на підприємстві. Тобто джерелом їх формування є валовий внутрішній продукт [5, с. 3].

У спеціалізованій літературі сутність фінансових ресурсів зазвичай трактують як грошові фонди, котрі створюються у процесі розподілу, перерозподілу та використання валового внутрішнього продукту, що створюється впродовж деякого проміжку часу в державі [6, с. 133].

Також зустрічаємо більш ширше розуміння поняття «фінансові ресурси», як сукупність матеріальних носіїв фінансових відносин чи усі грошові фонди і та частина грошових коштів, яка використовується підприємством у нефондовій формі. Формування та використання фінансових ресурсів на підприємствах – це процес утворення грошових фондів для фінансового забезпечення операційної та інвестиційної діяльності, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання [7].

Автори підручника за редакцією А. Поддєрьогіна уточнюють, що до фінансових ресурсів належать грошові фонди й та частина коштів, яка використовується в нефондовій формі [8]. При цьому, наприклад, І. Бланк наголошує, що дана сукупність коштів формується з метою фінансування розвитку підприємства в майбутньому періоді [9].

Таким чином, фінансові ресурси можна визначати і як грошові фонди цільового призначення, що формуються в процесі розподілу і перерозподілу

суспільного продукту та використовуються у статутних цілях підприємств [10]. Однак у такому визначенні не враховується, що частина фінансових ресурсів підприємства може формуватися в нефондовій формі, що також є важливим з погляду суб'єктів господарювання. Адже за умов формування ринкових відносин грошові кошти використовуються суб'єктами господарювання в міру потреби і наявності, тобто заздалегідь грошові кошти не формуються у відповідні фонди і, таким чином, не виключаються з кругообігу грошових коштів.

А. Філімоненков на відміну від інших науковців, котрі пояснюють сутність фінансових ресурсів підприємства як грошові надходження, доходи і нагромадження у фондовій і не фондовій формах, звертає увагу на те, що фінансові ресурси підприємства виступають грошовим капіталом який вкладений в підприємство з метою одержання доходів та прибутку [11]. Така думка пояснюється тим, що в умовах сьогодення термін «фонди» (як організаційна форма руху коштів у звітності підприємства) замінений на термін «капітал».

Л. Лахтіонова наголошує на важливому значенні фінансових ресурсів: «Серед матеріальних, трудових і фінансових ресурсів перше місце посідають фінансові, оскільки вони є єдиним видом ресурсів підприємства, що трансформується в будь-який інший вид у мінімальний термін», далі стверджує: «Фінансові ресурси – це грошові кошти у формі грошових фондів (статутний фонд, фонд оплати праці, резервний фонд) та у не фондовій формі (використання грошових коштів для виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом і позабюджетними фондами, банками, страховими компаніями і т.д.). Основними джерелами фінансових ресурсів підприємств є власні і залучені кошти» [12].

К. Павлюк та Н. Колчина поряд із поняттям «фінансові ресурси підприємства» виділяють таке поняття як «капітал», тобто частина фінансових ресурсів вкладених у виробництво після завершення певного виробничого циклу яка принесе дохід. Тобто вони розглядають капітал як одну із форм фінансових

ресурсів. Основна відмінність між фінансовими ресурсами та капіталом підприємства в тому, що в будь-який момент фінансові ресурси можуть бути більші або дорівнюватимуть капіталу підприємства. Ця рівність означає, що у підприємства всі фінансові ресурси перебувають в обігу та немає ніяких фінансових зобов'язань [13].

Проведення фінансово-господарської діяльності підприємством передбачає, що грошові кошти постійно надходять на рахунки у банк або в касу у вигляді виручки від реалізації або доходів і вибувають при здійсненні платежів. У процесі формування, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів підприємств виникає широкий спектр грошових відносин, які відображають економічний зміст сфери фінансів. У згаданому контексті фінансові ресурси розглядають також через форму їх вираження, зокрема, як сукупність власних грошових доходів і надходжень ззовні (залучені і позичені кошти) [14, 9] грошові кошти і прирівняні до них потоки, грошові засоби, кошти, доходи і надходження, що є в розпорядженні підприємства [15], призначені для виконання фінансових зобов'язань підприємства, фінансування поточних витрат і витрат, пов'язаних з розширенням виробництва та підтримки стійкості фінансово-економічної діяльності господарюючого суб'єкта. Таким чином, вся сукупність фінансових відносин підприємств може бути умовно подана у вигляді грошових потоків і мати чіткі вартісні характеристики.

Аналізуючи наведені визначення поняття «фінансові ресурси підприємства», можемо зазначити, що різні класифікаційні дефініції фінансових ресурсів у економічній літературі дають змогу сформулювати уточнене їх визначення, а саме: фінансові ресурси підприємства – це наявні в розпорядженні підприємства кошти, які поділяються за двома ознаками:

- за їх видами та складом;
- за джерелами їх виникнення (формування) [16].

Структуру фінансових ресурсів підприємства представлено на рисунку 1.1.

Формування структури фінансових ресурсів має забезпечити таке поєднання власних і позикових джерел фінансування, яке сприятиме зростанню

Рисунок 1.1 – Структура фінансових ресурсів підприємства [16]

рентабельності капіталу, платоспроможності, фінансової стійкості, зниженню фінансових ризиків та середньозваженої вартості фінансових ресурсів тощо [17].

На основі порівняльного аналізу теоретичних досліджень та узагальнення наукових підходів щодо класифікації фінансових ресурсів підприємств можна надати систематизовану класифікацію фінансових ресурсів підприємств (рис. 1.2).

Опираючись на перераховані властивості, спробуємо зробити деякі узагальнення відносно категорії «фінансові ресурси»:

1. Фінансові ресурси за характером використання – це ресурси вкладені в основні засоби та засоби обігу.
2. За терміном залучення вони бувають необмежені, тобто власні фінансові ресурси, сформовані за рахунок власних джерел та надходжень; та термінові (тобто ті, що залучені на певний термін).
3. За джерелами покриття активів вони включають власний капітал, поточні зобов'язання, забезпечення майбутніх витрат і платежів, довгострокові зобов'язання. І відповідно, за правом власності це можуть бути власні кошти, залучені засоби, позикові фінансові ресурси.

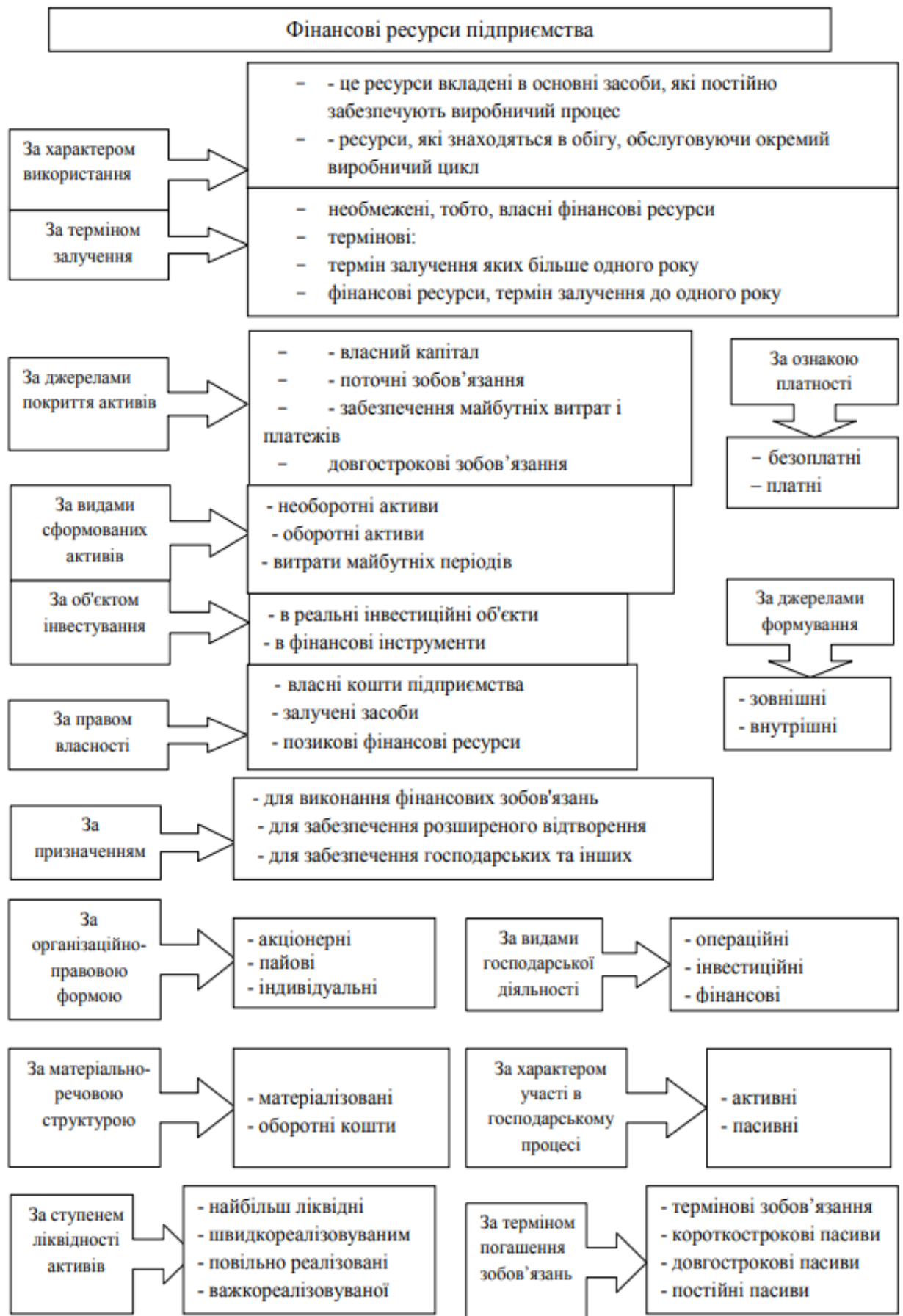

Рисунок 1.2 – Класифікація фінансових ресурсів підприємства [16]

4. За ознакою платності фінансові ресурси можуть бути платні та безоплатні.

5. За організаційно-правовою формою це можуть бути акціонерні, пайові та індивідуальні фінансові ресурси.

6. Фінансові ресурси за відношенням до джерел формування можуть бути зовнішніми, що надійшли внаслідок отримання кредитів чи залучення акціонерного капіталу, та внутрішніми, до яких відносять реалізоване зайве майно, реінвестований прибуток.

7. Фінансові ресурси застосовуються на усіх етапах операційного циклу, а також обслуговують, як інвестиційну, так і фінансову діяльність.

8. За матеріально-речовою структурою розрізняють матеріалізовані фінансові ресурси, вкладені у засоби виробництва, та обігові фінансові ресурси, тобто ті, що вкладені у обігові кошти.

9. Фінансові ресурси підприємства поділяються на активну та пасивну частини.

10. За ступенем ліквідності активів, фінансові ресурси поділяють на найбільш ліквідні, швидко-, повільно- та важкореалізовані.

Характеризуючи фінансові ресурси підприємства з фінансової точки зору наголосимо на тому, що вони є:

— об'єктом фінансового управління (у функціонуванні та економічному розвитку підприємства та його практичній діяльності особлива увага приділяється фінансовим ресурсам. Вони є центральним елементом та об'єктом впливу фінансового менеджменту);

— джерелом доходу (особливість фінансових ресурсів як джерела доходу є те, що вони діють відокремлено від інших факторів виробництва. Використання фінансових ресурсів (як джерела доходу) забезпечується формуванням грошових надходжень підприємства у фінансовій та інвестиційній ланках діяльності. Акумуляовані фінансові ресурси використовуються для фінансування реальних та фінансових інвестицій з метою отримання доходу в майбутньому.

— джерелом ризику (між доходом та ризиком постійно існує зв'язок). Чим

вищий рівень доходів, тим більший рівень ризику. Фінансові ризики є невід'ємною частиною фінансової діяльності, а їх носієм ризику є фінансові ресурси);

— джерелом погашення фінансових зобов'язань (для діяльності підприємства притаманна постійна кредиторська та дебіторська заборгованість. Така заборгованість може виникати перед державою, власниками, кредиторами та інвесторами і вона потребує погашення.

Для погашення заборгованості підприємства частіше за все використовують фінансові ресурси. Індивідуальні характеристики фінансових ресурсів містять:

— активи з високою трансформаційною здатністю (особливість фінансових ресурсів у тому, що вони не беруть безпосередньої участі в процесі виробництва. Для їх участі у процесі виробництва їх потрібно перетворити в інші активи);

— основний компонент фінансового потенціалу (фінансові ресурси визначають фінансовий аспект потенціалу підприємства. Ліквідність активів і здатність регулювати чисті грошові потоки є базовими елементами для оцінки платоспроможності, фінансової стійкості, кредитоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства) [18, с. 263–265].

Не завжди активи підприємства здатні у будь-який час бути використаними для погашення зобов'язань. За таких умов фінансові ресурси доцільно розподілити на дві групи:

- 1) повноцінні;
- 2) резервні.

Повноцінними виступають фінансові ресурси, котрі за своєю формою найбільш відповідають вимогам до засобів оплати. Отже, фінансовий ресурс повинен бути ліквідним, загально визнаним еквівалентом вартості товарів, робіт, послуг. У такій групі доцільно виділити дві підгрупи: постійні та тимчасові.

Класифікацію фінансових ресурсів підприємства за критерієм можливості бути засобом виконання фінансових зобов'язань представлено на рисунку 1.3.

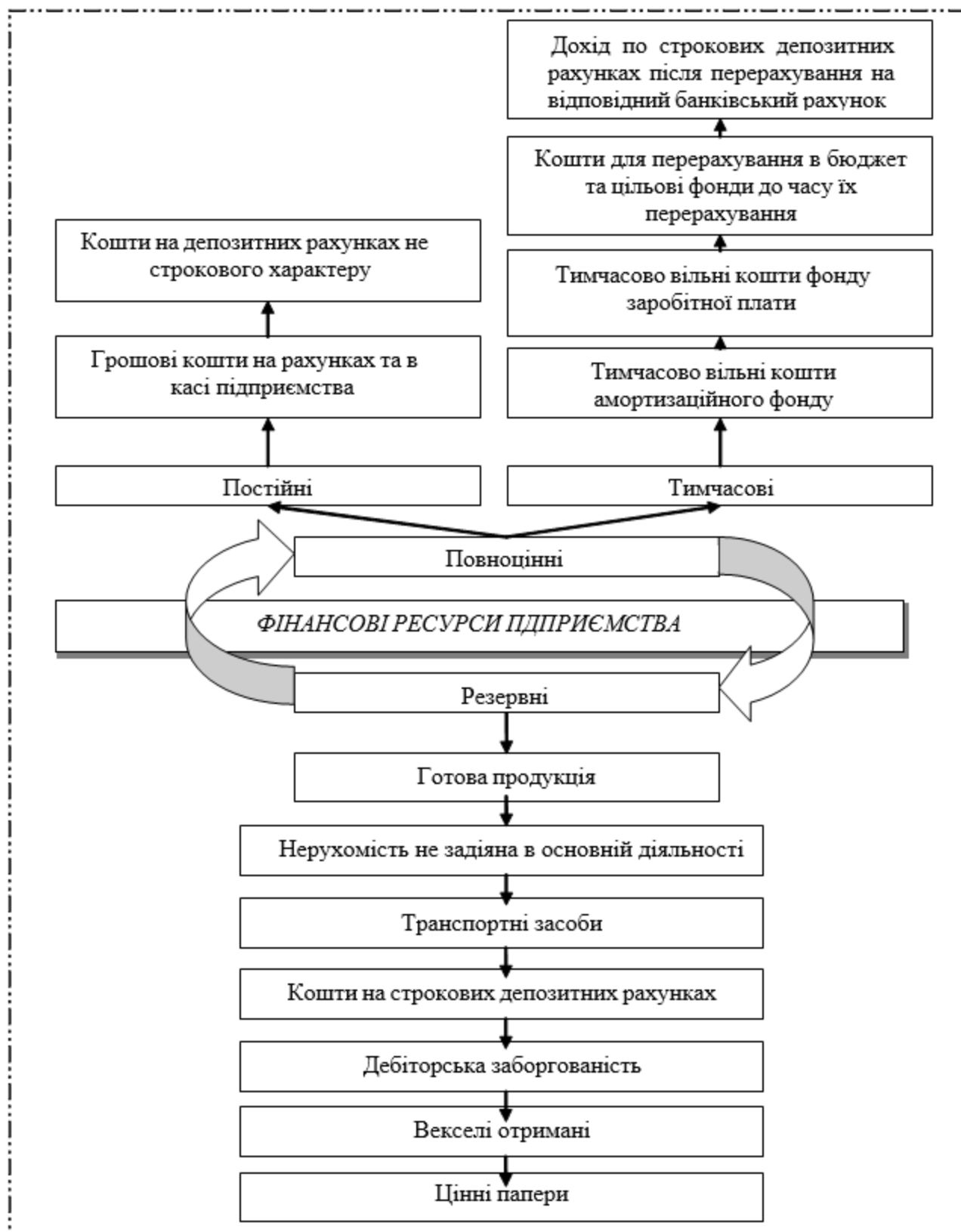

Рисунок 1.3 – Класифікація фінансових ресурсів підприємства за критерієм можливості бути засобом виконання фінансових зобов'язань [19]

На нашу думку, така класифікація дасть можливість підвищувати ефективність управління фінансовими ресурсами, адже в кризових умовах господарювання брак фінансових ресурсів відчувається особливо гостро.

I. Заліско наголошує, що при розгляді складу та класифікації фінансових ресурсів, необхідно представити їх сутнісний зміст з урахуванням якісних і кількісних ознак. Якісні ознаки фінансових ресурсів - це сукупність елементів, яким притаманні якісні обмежуючі контури, в межах яких ця багатоярусна конструкція сприяє повному розкриттю економічних явищ й процесів та примножує можливості результативного корегування ними. Такою якісною характеристикою доцільно вважати контур ліквідності наявних оборотних активів. Тобто якісними складовими фінансових ресурсів вважаються грошові ресурси, дебіторська заборгованість, готова продукція, поточні фінансові інвестиції та інші оборотні засоби, що можуть бути швидко використані для платіжних цілей.

Для якісних елементів фінансових ресурсів наголос робиться не на кількісному співвідношенні джерел формування, а на можливості використання, тобто швидкості перетворення у засіб платежу.

Кількісним атрибутом фінансових ресурсів доцільно окреслити співвідношення вартостей активів за принципами формування їх витоків і цільовим зорієнтуванням. Для обрахунку кількісних характеристик необхідно визначити кількісні параметри фінансових ресурсів у грошовому виразі, що поступають чи залучаються від певних економічних суб'єктів та спрямовуються до інших при здійсненні економічного циклу.

Якісна сторона фінансових відносин відображується в активі балансу, тому за допомогою ліквідності оборотних засобів визначається якість. У ринкових умовах якість фінансових ресурсів може бути визначена ліквідністю оборотних засобів, тому що платіжним засобом може реально виступати будь-яке майно підприємства. За таким підходом, найбільш ліквідним активом можуть бути грошові ресурси. Одночасно доцільно враховувати той факт, що якщо йде мова

про ліквідність оборотних засобів, необхідно враховувати поняття і платоспроможності, тому що при високому рівні ліквідності активів платоспроможність може знижуватися під впливом інфляційних процесів, а аграрне формування повинно розв'язувати проблему щодо їх співвідношення. В процесі обертання фінансових ресурсів, ліквідність і платоспроможність проявляють обернену взаємозалежність [20].

Виходячи із вищевикладеного, представимо якісні складові фінансових ресурсів з урахуванням їх ліквідності.

Якщо більш детально розглядати якісні елементи фінансових ресурсів з точки зору їх ліквідності, то найменш ліквідним є готова продукція, яка перетворюється у наявні грошові ресурси протягом значного терміну. Таким чином якісні властивості фінансових ресурсів реалізуються в процесі обертання капіталу інтегрованого аграрного формування. Такий процес характеризується рухом товарних і фінансових і потоків, що відбувається в процесі господарської діяльності (рис. 1.4).

Як відомо, сучасні науковці вважають кількісними, наступні елементи фінансових ресурсів. Статутний капітал розглядають як первісне джерело їх формування. Далі можна представити виручку від реалізації продукції, товарів, послуг та її складові. Не менш важливого значення мають банківські кредити, стійки пасиви, доходи від емісії цінних паперів, бюджетні асигнування [9; 20].

Тобто, представлені джерела формування фінансових ресурсів, які будуть розглянуті у наступному пункті.

Таким чином, фінансові ресурси виступають найбільш цінним активом підприємства, котрий, постійно обертаючись, забезпечує функціонування інвестиційної, операційної і фінансової діяльності. фінансові ресурси підприємства – це грошові доходи і нагромадження, які формує підприємство у процесі своєї господарської діяльності за рахунок власних, позикових і залучених джерел.

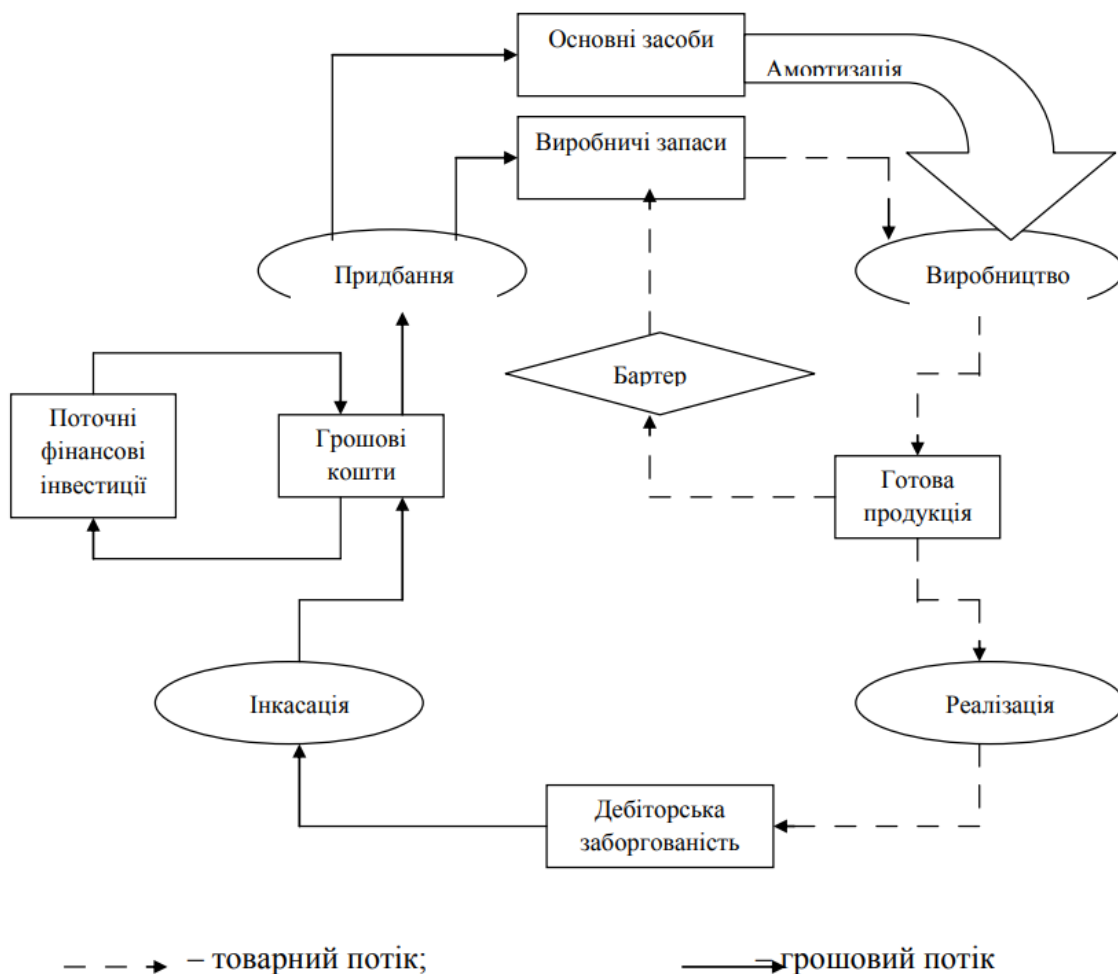

Рисунок 1.4 – Обертання якісних елементів фінансових ресурсів

Підприємство використовує фінансові ресурси для формування активів підприємства, грошових резервів, виконання фінансових зобов'язань, стимулювання працівників, а також для виконання інших завдань з метою забезпечення ефективного розвитку підприємства. Запропоновані класифікації фінансових ресурсів підприємства дозволяють вибрати правильне співвідношення між власними і позиковими ресурсами, яке сприятиме зміцненню фінансового стану підприємства, а також створить дієвий механізм управління.

1.2 Джерела формування фінансових ресурсів підприємства

Одним з визначень фінансових ресурсів підприємства є те, що це джерела формування його майна у вартісному вираженні. Вони показують з яких джерел підприємство профінансувало свою діяльність. Фінансові ресурси як і майно підприємства (машини і устаткування, сировина і матеріали, гроші) мають фізичну форму. Організаційно це сукупність договорів, які засвідчують внесення своїх часток власниками у статутний капітал, отримання кредиту, відстрочення платежів, випуск цінних паперів тощо.

З цих позицій, фінансові ресурси доречно класифікувати як власні й залучені. До останніх доцільно відносити позиковий капітал та кредиторську заборгованість (сталі пасиви), яка є відносно безкоштовним джерелом фінансових ресурсів. Проте, якщо порушуються умови розрахунків то це стає надто дорогим для підприємства, оскільки застосовуються фінансові санкції. Якщо керуватися спрощеною фінансовою логікою, то довгострокові зобов'язання доцільно направляти тільки на фінансування необоротних активів, а поточні – на покриття потреби в оборотних активах. Тому спрощена модель фінансування підприємства матиме такий вигляд (рис. 1.5).

		АКТИВ	ПАСИВ		
Майно	Необоротні активи	Власний капітал, направлений на фінансування необоротних активів		Фінансові ресурси	
		Довгострокові пасиви			
	Оборотні активи	Власний оборотний капітал			
		Поточні пасиви			

Рисунок 1.5 – Спрощена модель джерел фінансування підприємства

Власні фінансові ресурси формують із внутрішніх (прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства, амортизаційні відрахування від використання основних засобів та нематеріальних активів та ін.) та зовнішніх

(залучення додаткового пайового або акціонерного капіталу, отримання безповоротної фінансової допомоги та ін.) джерел [21].

І. Залісько [22] дає детальну характеристику кожного джерела формування фінансових ресурсів. Щодо власного капіталу, то головним і першим джерелом фінансових ресурсів є саме статутний капітал. Кількісний розмір статутного капіталу підприємств визначається як номінальна вартість майна, активів або як загальна сума всіх внесків. Мінімальна сума статутного капіталу визначається у відповідності до організаційно-правової форми власності формування та існуючим галузевим законодавством в країні.

Доцільно звернутися до визначення І. Бланка: „уставный капитал – это первоначальная сумма собственного капитала предприятия, которая инвестирована для формирования его активов и для начала осуществления хозяйственной деятельности, размер которой определяется уставом предприятия”[9].

Значна кількість авторів наголошують на тому, що джерелом фінансових ресурсів, є прибуток і амортизаційні відрахування, а не весь обсяг отриманої виручки від реалізації. Такі погляди обумовлені розумінням сутності фінансових ресурсів з фондової точки зору. О. І. Бородіна є прихильником такого погляду, проте наголошує на тому, що сума виручки від реалізації визначає додану вартість[22].

К. Ізмайлова стверджує, що „...виручка – це ще не прибуток, але джерело відшкодування витрачених на виробництво продукції ресурсів та формування грошових фондів і фінансових резервів” [23, с.22]. Також це пояснюється тим, що в балансі підприємств не вказується чистий дохід (виручка).

Д. Опачанський зазначає з цього приводу: „...не всі фінансові ресурси знаходять повне віддзеркалення в бухгалтерському балансі: в ньому показується тільки нерозподілена (реінвестована) частина прибутку, тоді як реальним ресурсом є загальна величина чистого прибутку агроформування” [24, с.45].

Таким чином, не враховувати виручку як джерело фінансових ресурсів є хибним. Це пояснюється наступним, виручка від реалізації продукції являє

собою сукупність вартостей спожитих основних і оборотних активів та отриманого прибутку. На нашу думку, таке трактування призводить до помилкового роз'єднання оборотних засобів та фінансових ресурсів. Кругообіг фінансових ресурсів завершується появою вагової складової джерел їх формування, а саме прибутком, який відображає додану вартість капіталу. Підприємства планують можливі обсяги отриманих прибутків, а також визначають фінансовий результат шляхом співставлення вхідних і вихідних фінансових потоків.

Важливим джерелом для створення власних фінансових ресурсів є амортизація. В реальному житті, на підприємствах на думку Н. Любенко «амортизаційний фонд як такий здебільшого не формується, й відповідні кошти виступають фактично як власні фінансові ресурси багатоцільового призначення» [25, с.113]. Амортизація – це цільове джерело для формування його власних фінансових ресурсів, а саме їх амортизаційний фонд. За допомогою амортизації відбувається відшкодування фізичного та морального зносу основних засобів та відтворення їх первісної вартості за рахунок акумуляції фінансових ресурсів. За такого розуміння амортизації, мова йде про просте відтворення [26].

Наступним елементом джерел фінансових ресурсів є бюджетні асигнування. Вони є конче необхідними для розв'язання фінансових проблем в аграрних компаніях. Так, за рахунок цього джерела уможлиблюється підтримка та розвиток тваринництва. Для цього використовуються спеціальні банківські рахунки, на які надходять кошти з рахунків Держказначейства України, використання яких повинно бути за цільовим призначенням, тобто у відповідності до бюджетної програми та контролюється з боку держави. Проте дане джерело має обмежене коло використання.

Щодо залучених фінансових ресурсів, то одним із кількісних елементів фінансових ресурсів є банківський кредит. Підприємства за рахунок кредиту можуть поповнити виробничі запаси, якщо будуть залучати короткострокові кредити, а за рахунок довгострокових кредитів можливим буде оновлення основних засобів. Також, за допомогою банківських кредитів здійснюється

переливання тимчасово вільного капіталу у ті галузі національної економіки, що є в даний момент часу найбільш прибутковими.

До кількісних джерел фінансових ресурсів відносять і стійки (сталі) пасиви. Вони з'являються в на підприємствах у зв'язку із існуючою системою розрахунків, що пов'язана з певною періодичністю. Вона проявляється в тому, що уможлиблюється використання тих коштів, які у визначені терміни повинні бути прераховані у відповідності до зобов'язань. Тобто, коли напрямки використання фінансових ресурсів вже визначені, а строки платежу ще не підійшли, то тимчасово вільні кошти знаходяться в обігу підприємства [27].

Стійкими пасивами І.В. Зятковський вважає „мінімальну (стійку) заборгованість із заробітної плати працівникам, відрахування на соціальне страхування, резерв майбутніх платежів, авансування покупців [28]. Ми вважаємо, що стійкими пасивами також потрібно визначати всі розрахунки з бюджетом щодо сплати податків, зборів та платежів; заборгованість за дивідендними виплатами, векселі за податковою. Укладання довготермінових угод апріорі передбачає можливість виникнення такого джерела фінансових ресурсів як стійкі пасиви.

У зв'язку із вище зазначеним, завданням фінансової служби, в цьому контексті, є обґрунтування термінів названих платежів так, щоб забезпечити оптимальне використання стійких пасивів для прискорення обертання оборотного капіталу підприємства.

Наступним елементом джерел фінансових ресурсів є кредиторська заборгованість. Вона являє собою заборгованість за товари, роботи, послуги, тобто це сума заборгованостей постачальникам за матеріальні цінності, виконані роботи та отриманні послуги, тобто та являється неперіодичною. Економічні відносини кредиторів і позичальників можуть бути представлені товарним кредитом та заборгованістю позичальників за отримані грошові ресурси, що може бути пов'язане із застосуванням векселів. Важливим є визначення умов виникнення кредиторської заборгованості (на платній або безоплатній основі). Застосування векселів розглядається з точки зору платності за їх використання.

Щодо товарного кредиту, його можна оцінити за умови існування знижок за попередню оплату. Наявність кредиторської заборгованості має двоякий економічний зміст: з одного боку, позитивним є те, що фінансуються власні витрати, проте, це свідчить про погіршення здійснення розрахунків на підприємстві. Представлені фінансові ресурси підприємств за кількісними властивостями, пов'язані із джерелами їх формування, що відображаються в пасиві балансу (рис. 1.6).

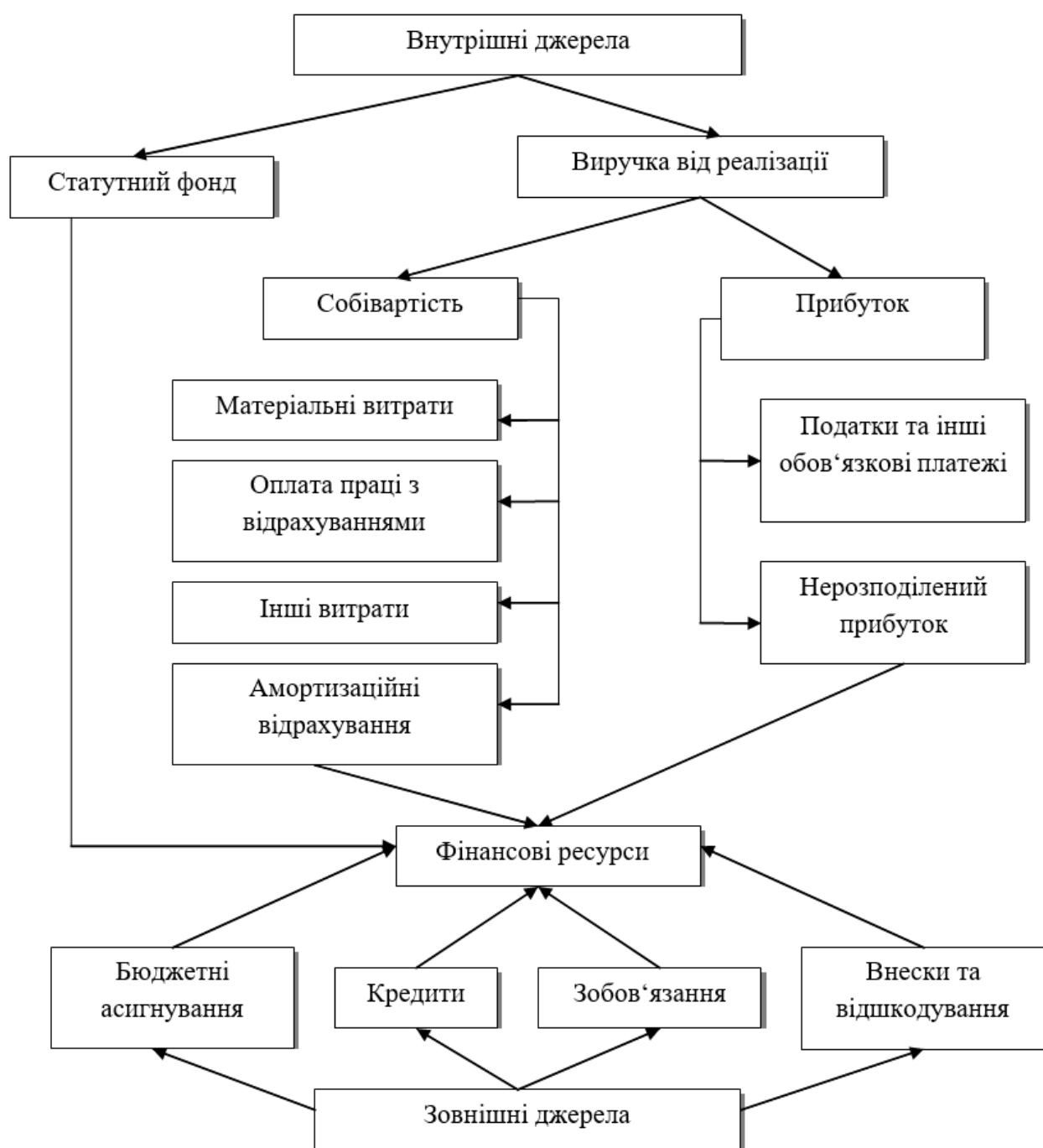

Рисунок 1.6 – Джерела формування фінансових ресурсів підприємства

Таким чином, джерелами формування фінансових ресурсів власні, отримані безоплатно з бюджету та позикові засоби. Так, власні - є внесками засновників та акціонерів до статутного капіталу на початку роботи суб'єкта господарювання або формуються під час здійснення господарської діяльності та є його власністю. Також, фінансові ресурси можуть бути отримані на безоплатній основі в результаті цільового фінансування з бюджету, позабюджетних фондів для поповнення власних фінансових ресурсів. Позикові фінансові ресурси отримуються в результаті кредитування за принципами повернення та платності [29].

1.3 Методичні підходи до оцінки ефективності формування фінансових ресурсів підприємства

Аналіз фінансових ресурсів підприємства – важливий елемент загальної системи управління підприємством, це система способів опрацювання, трансформації та використання інформації з метою забезпечення його конкурентоспроможності. Під конкурентоспроможністю підприємства розуміємо – «можливість і здатність ефективно розпоряджатися фінансовими ресурсами в умовах конкурентного ринку, обов'язковою умовою якої є виробництво і реалізація конкурентоспроможних товарів (послуг)» [30].

В цілому проведення аналізу дає можливість якісно оцінити управлінські рішення, визначити вичерпність і достовірність інформаційного забезпечення для їх обґрунтування, виявити можливість та оцінити ризик господарського чи фінансового маневру, дати характеристику стратегії і тактики функціонування господарюючого суб'єкта [6].

Для оцінки формування фінансових ресурсів в навчальній літературі пропонують таку схему:

Перший етап – оцінка структури джерел фінансових ресурсів в цілому, аналіз джерел власних коштів, аналіз джерел позикових коштів, аналіз кредиторської заборгованості.

Другий етап – аналіз складу і структури загального капіталу в цілому, аналіз основного капіталу, аналіз оборотного капіталу, аналіз дебіторської заборгованості.

Третій етап – аналіз ліквідності балансу підприємства, перевірка надходження і витрачання фінансових ресурсів підприємства, тобто його здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями власним майном за певний період часу.

Для вирішення вищезазначених завдань використовують різні види аналізу фінансових ресурсів підприємства, які забезпечуються відповідними прийомами та методами.

Ефективність діяльності будь-якого суб'єкта господарювання в сучасних умовах визначається через комплексну оцінку за допомогою системи взаємопов'язаних показників і коефіцієнтів, які відображають ефективність функціонування системи управління його фінансовими ресурсами на етапах їх формування, розподілу та відтворення [31].

Л. Дорохова, Л. Недільська [32] зазначають: «Визначальними внутрішніми факторами ефективності окремого підприємства є його ресурсозабезпеченість і якість управління щодо використання цих ресурсів. Фінансові ресурси, як і будь-які інші ресурси, за рівнозначних умов зовнішнього середовища здатні приносити різний економічний та соціальний ефект. Традиційними показниками такого ефекту є розмір загальних фінансових ресурсів (активів) та отриманого чистого прибутку, обсяг валового доходу, величина заробітної плати працівників, рівень рентабельності та ін. Якісний аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства доцільно проводити також за критеріями стійкості, платоспроможності та ділової активності, які розглядаються через призму показників структури капіталу, ліквідності та оборотності, що дає можливість кількісно оцінити вплив якості управління фінансовими ресурсами на рівень рентабельності та динаміку розвитку».

У праці А. Дибайло зустрічаємо, що ефективність використання фінансових

ресурсів передбачає оцінювання на засадах аналізу фінансового стану підприємства, а отже, визначається наступними групами показників: показники фінансової стійкості; показники ліквідності; показники характеристики грошових потоків підприємства; показники ділової активності; показники рентабельності [33].

Ю. Великий, Є. Топоріна у своїй праці запропонували стратегічну карту оцінки ефективності використання фінансових ресурсів (рис. 1.7).

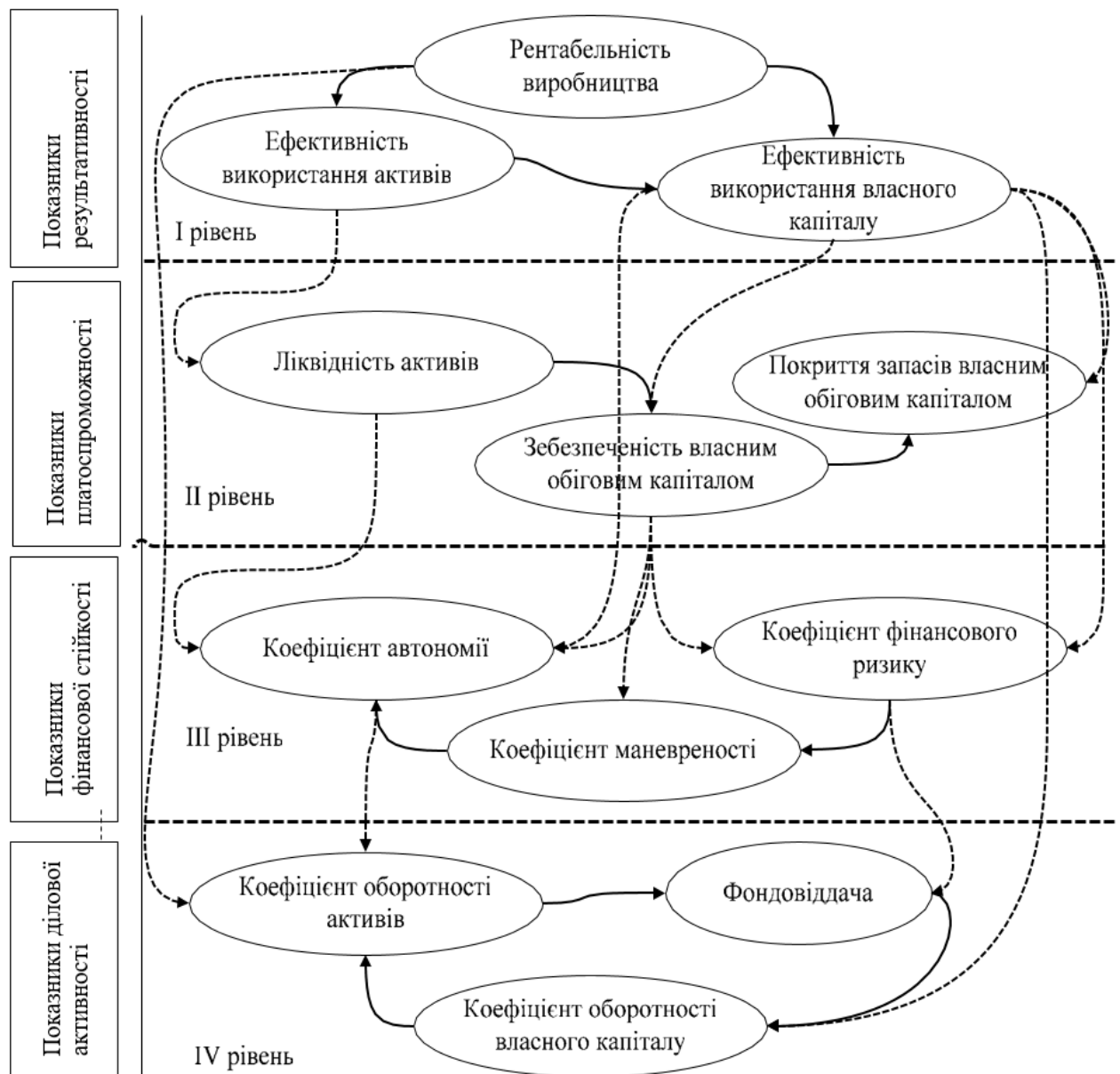

Рисунок 1.7 – Модель фінансової стратегічної карти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства [31]

Відмінна риса зазначеної карти полягає в тому, що вона характеризує виключно фінансову стратегію розвитку підприємства та не враховує інші складові (клієнтську, бізнес-процесів та навчання персоналу). Однак, локальний її розгляд дозволяє уникнути нагромадження фінансових показників, які призводять до додаткового управлінського обліку та використання трудових ресурсів.

Представлена модель зберігає пірамідальний характер реалізації головної стратегії підприємства, що закладений в багатьох моделях стратегічних карт [34]. Цілі й показники узгоджені зі стратегією підприємства та видами його діяльності. Таким чином, цілі підприємства поширюються від вищих рівнів ієрархії до нижніх, адаптуючись до особливостей кожного рівня, а показники оцінки діяльності передаються знизу вгору.

На першому рівні формулюється головна мета підприємства, яка має бути виражена не тільки якісно, але і кількісно. В залежності від стратегічної цілі, другий рівень відображає кількісні характеристики реалізації визначеної політики. На третьому рівні представлені показники, які відбивають тактичні та оперативні заходи із залучення та розподілу фінансових ресурсів. Показники четвертого рівня – це критерії управління фінансовими ресурсами, за допомогою яких повинні бути досягнуті показники першого-третього рівнів.

Фінансова складова є однією з ключових складових оцінки ефективності використання фінансових ресурсів. Як правило, основним завданням у рамках фінансової складової є збільшення рентабельності продукції, рентабельності власного капіталу, чистого грошового потоку та чистого прибутку. Фінансові цілі лежать в основі дерева цілей, однак існує тісний взаємозв'язок із цілями в галузі маркетингу, внутрішніх процесів і розвитку персоналу.

Доповнимо модель фінансової стратегічної карти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства методикою розрахунку фінансових показників.

Рентабельність діяльності підприємства завжди була основним стимулюючим чинником для подальшого розвитку та розширення виробництва.

Показник рентабельності – це відносний показник, який виражається у відсотках і в якому прибуток зіставляється з деякою базою, характеризує підприємство з однією з двох сторін – ресурси або сукупний дохід у вигляді виручки, отриманої від контрагентів в ході поточної діяльності.

Види коефіцієнтів рентабельності та методика їх розрахунку представлена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Методика розрахунку коефіцієнтів рентабельності підприємства

Показник рентабельності	Методика розрахунку	Значення коефіцієнту
Рентабельність продукції (Р _{пр})	$R_{пр} = \frac{ВП}{СРП}$ ВП – валовий прибуток СРП – собівартість реалізованої продукції	Показує, скільки отримано прибутку з кожної гривні, витраченої на виробництво
Валова рентабельність реалізації (Р _{вр})	$R_{вр} = \frac{ВП}{ЧД}$ ЧД – чистий дохід	Показує, який відсоток прибутку отримує підприємство з кожної гривні реалізації
Операційна рентабельність реалізації (Р _{ор})	$R_{ор} = \frac{ОП}{ЧД}$ ОП – операційний прибуток	Показує рентабельність підприємства після відрахування витрат на управління, збут, тобто витрат не пов'язаних з виробництвом.
Рентабельність оборотного капіталу (Р _{об})	$R_{чр} = \frac{ОП}{СвОА}$ СвОА – середня вартість оборотних активів	Показує, здатність підприємства отримувати прибуток від операційної діяльності
Рентабельність активів (Р _а)	$R_A = \frac{ПдСвтП}{А}$ ПдСвтП – прибуток до сплати податків та відстоїв	Показує, ефективність використання підприємством своїх активів для отримання прибутку

Порівняння показників рентабельності дозволяє оцінити прибутковість від використання кожної гривні вкладених ресурсів: збільшення показників свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів і навпаки зменшення

показників свідчить про неефективне використання фінансових ресурсів.

Далі потрібно оцінити показники платоспроможності і ліквідності. Платоспроможність і ліквідність є термінами, що стосуються стану фінансового здоров'я підприємства, але з деякими помітними відмінностями. Платоспроможність означає здатність підприємства виконувати свої довгострокові фінансові зобов'язання. Ліквідність – це здатність підприємства сплачувати короткострокові зобов'язання; термін також відноситься до його здатності швидко продавати активи для залучення готівки.

Платоспроможна компанія – це компанія, яка має позитивний чистий капітал і кероване боргове навантаження. З іншого боку, компанія з достатньою ліквідністю може мати достатньо коштів для оплати своїх рахунків. Платоспроможність і ліквідність однаково важливі, і здорові компанії є одночасно платоспроможними і мають достатню ліквідність.

Для вимірювання ліквідності та платоспроможності компанії використовують ряд фінансових коефіцієнтів. Ключовим показником, який використовується для оцінки здатності підприємства задовольнити свої боргові та інші зобов'язання, є коефіцієнт платоспроможності, який вказує на те, чи достатньо грошових коштів компанії для покриття короткострокових та довгострокових зобов'язань. Чим нижче коефіцієнт платоспроможності компанії, тим більша ймовірність того, що він не виконає свої боргові зобов'язання.

Аналіз платоспроможності підприємства здійснюється шляхом розрахунку показників (табл. 1.2).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частку поточних зобов'язань підприємства можна покрити за допомогою абсолютно ліквідних активів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, яку частку поточних зобов'язань підприємства можна покрити за допомогою абсолютно та швидко ліквідних активів.

Загальний коефіцієнт ліквідності показує, яку частку поточних зобов'язань підприємства можна покрити з допомогою усіх активів.

Таблиця 1.2 – Нормативні значення розрахунку показників ліквідності та платоспроможності

Показник	Нормативне значення	Методика розрахунку
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,4	Грошові кошти / Поточні зобов'язання
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,4-0,8	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,5-2	Оборотні активи / Поточні зобов'язання
Коефіцієнт маневреності	0-1	(Оборотні активи – Поточні зобов'язання) / Власний капітал
Чистий оборотний капітал	> 0 збільшення	Оборотні активи - Поточні зобов'язання
Коефіцієнт платоспроможності	> 0,5	Власний капітал / Поточні зобов'язання

Низький рівень ліквідності призводить до порушення договірної дисципліни, зниження доходності, неплатежів, а в остаточному підсумку – до банкрутства, а тому аналіз ліквідності є невід'ємною складовою оцінки фінансового стану підприємств [35].

Аналізуючи фінансову стійкість необхідно розрахувати комплекс відносних показників (табл. 1.3) [36].

Відповідно до показника забезпечення запасів і витрат власними та позиченими коштами можна назвати такі типи фінансової стійкості підприємства:

1) абсолютна фінансова стійкість (трапляється на практиці дуже рідко) – коли власні оборотні кошти (ВОК) забезпечують запаси (З), а тому підприємство не залежить від банківських кредитів, має абсолютну ліквідність і забезпечує поточну та перспективну платоспроможність.

2) нормально стійкий фінансовий стан – коли запаси забезпечуються сумою власних оборотних коштів та довгостроковими позиковими 0,0.5 джерелами (сума власних оборотних коштів і довгострокових зобов'язань складає функціонуючий капітал – ФК). При цьому, підприємство має нормальну ліквідність і платоспроможність, а також достатньо рентабельною є його операційна діяльність.

Таблиця 1.3 – Відносні показники оцінки фінансової стійкості підприємства

Назва показника	Розрахунок (на основі даних ф. №1 «Баланс»)	Нормативне (рекомендоване значення)
Коефіцієнт фінансової автономії	Власний капітал/Пасиви	> 0,5
Коефіцієнт фінансової залежності	Пасиви/Власний капітал	< 2
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власний оборотний капітал/ Власний капітал	> 0,5
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	Довгострокові зобов'язання/ Власний капітал	Високе значення показника є нормальним
Коефіцієнт фінансового левежджу	Довгострокові зобов'язання/ Власні кошти	≤ 0,25
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	Позиковий капітал/Пасиви	< 0,5
Коефіцієнт фінансової стабільності	Власні кошти/Позикові кошти	≤ 0,5
Коефіцієнт фінансової стійкості	Власний капітал+довгострокові зобов'язання/Пасиви	> 0,75

3) нестійкий фінансовий стан – коли запаси забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат; є недостатньою ліквідність, виникає періодична неплатоспроможність, сповільнюється оборотність оборотних активів, а тому є потреба у залученні додаткових джерел фінансування. Однак, при цьому є можливість відновлення платоспроможності. Сума функціонуючого капіталу і короткострокових кредитів та позик складає загальну величину основних джерел формування запасів – ЗВ.

4) кризовий фінансовий стан – коли запаси й витрати не забезпечуються джерелами їх формування і підприємство перебуває на межі банкрутства. Підприємство має хронічну прострочену заборгованість перед кредиторами, а відновлення платоспроможності без санації є майже неможливим [26].

Аналіз і оцінку внутрішньої ділової активності здійснюють у кількісному і

якісному вимірах. Кількісні параметри оцінки ділової активності виражені динамікою синтетичних і аналітичних показників виробничо-фінансової діяльності підприємств. У практиці аналітичної роботи доцільно ці показники групувати: за абсолютними та відносними значеннями приросту щодо базового рівня чи щодо плану, за ефективністю використання виробничих ресурсів і капіталу. Найбільш загальну систему показників кількісної оцінки ділової активності наведено у табл. 1.4. [4].

Таблиця 1.4 – Система показників кількісного виміру ділової активності

Показники динаміки кількісних змін	Показники ефективності використання ресурсів і капіталу
1. Обсяг реалізації продукції	1. Рентабельність вкладеного капіталу
2. Обсяг валового доходу	2. Рентабельність виробничого капіталу
3. Обсяг чистого прибутку	3. Рентабельність продукції
4. Вартість основних засобів	4. Продуктивність праці працівників
5. Обсяг виробничих запасів	5. Середня заробітна плата працівників
6. Кількість працюючих	6. Матеріаломісткість продукції
7. Приріст валюти балансу	7. Віддача основних засобів
8. Приріст власного капіталу	8. Граничний рівень витрат
9. Обсяг реальних інвестицій	9. Рентабельність реальних інвестицій

Якість економічного зростання можуть характеризувати узагальнюючі показники, які визначають ступінь окупності (оборотності) активів і капіталу. До них відносять показники: коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнт оборотності оборотних активів; коефіцієнт оборотності запасів; оборотність запасів; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; оборотність дебіторської заборгованості; коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості; оборотність кредиторської заборгованості; коефіцієнт оборотності власного капіталу. Методика розрахунку даних показників наведена у додатку А.

Висновки до розділу 1

Фінансові ресурси виступають найбільш цінним активом підприємства, котрий, постійно обертаючись, забезпечує функціонування інвестиційної, операційної і фінансової діяльності. фінансові ресурси підприємства – це грошові доходи і нагромадження, які формує підприємство у процесі своєї господарської діяльності за рахунок власних, позикових і залучених джерел, і використовує для формування активів підприємства, грошових резервів, виконання фінансових зобов'язань, стимулювання працівників, а також для виконання інших завдань з метою забезпечення ефективного розвитку підприємства.

Джерелами формування фінансових ресурсів власні, отримані безоплатно з бюджету та позикові засоби. Так, власні - є внесками засновників та акціонерів до статутного капіталу на початку роботи суб'єкта господарювання або формуються під час здійснення господарської діяльності та є його власністю. Також, фінансові ресурси можуть бути отримані на безоплатній основі в результаті цільового фінансування з бюджету, позабюджетних фондів для поповнення власних фінансових ресурсів. Позикові фінансові ресурси отримуються в результаті кредитування за принципами повернення та платності.

Ефективність діяльності будь-якого суб'єкта господарювання в сучасних умовах визначається через комплексну оцінку за допомогою системи взаємопов'язаних показників і коефіцієнтів, які відображають ефективність функціонування системи управління його фінансовими ресурсами на етапах їх формування, розподілу та відтворення. Ефективність використання фінансових ресурсів передбачає оцінювання на засадах аналізу фінансового стану підприємства, а отже, визначається наступними групами показників: показники рентабельності показники фінансової стійкості; показники ліквідності; показники ділової активності.

2 АНАЛІЗ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПАТ «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Концерн Хлібпром»

ПАТ «Концерн Хлібпром» – один з найбільших виробників хліба в Україні та лідер на ринку хліба Західної України, з головним офісом у м. Львів. Основною діяльністю компанії є виробництво та реалізація хліба та хлібобулочних виробів в Україні.

Компанія створена 2003 року відповідно до законодавства України, на базі крупних підприємств — «Львівського хлібозаводу № 5» та «Вінницяхліб». «Хлібпром» входить до п'ятірки найбільших хлібопекарських компаній України за часткою ринку та обсягом чистого доходу (2016 р.).

Операційна діяльність ПАТ «Концерн Хлібпром» здійснюється на базі переробного зернового комплексу та чотирьох заводів із виробництва хлібобулочних, кондитерських виробів та заморожених напівфабрикатів. Також важливим напрямком діяльності є виробництво та продаж кави власного обсмаження, продаж та передачу в оренду професійного обладнання для приготування кавових напоїв та його сервісне обслуговування.

Це перша компанія хлібної галузі, яка отримала кредит від підрозділу Світового банку в Україні — Міжнародної фінансової корпорації. Також Хлібпром бере участь в програмі UKEEP і є потенційним споживачем міжнародних фінансових ресурсів на впровадження енергоощадних технологій.

В компанії працює понад 2790 осіб.

В структуру Компанії входить 6 дочірніх підприємств, що розташовані у Львівській та Вінницькій областях:

- ТОВ «Агрола Фуд»;
- ТОВ «Вінницяхліб»;
- ТОВ «Львівські хлібзаводи»;

- ТОВ «Секюріті Комплаєнс Сервісес»;
- ТОВ «Торговий дім Агрола»;
- ТОВ «Явірмлин».

Щодня ПАТ «Концерн Хлібпром» виготовляється близько 150 тн хлібобулочної та кондитерської продукції, а також тістових напівфабрикатів. Підприємство першим на українському ринку випустило продукти у форматі В2С (хліб для допікання дома). Асортимент налічує понад 660 позицій та представлений не лише хлібною та кондитерською продукцією, але й кавою та борошном власного виробництва. Операційна діяльність здійснюється на базі 5 виробничих підрозділів.

ПАТ «Концерн Хлібпром» реалізовує свою продукцію в Україні та за кордоном. Експорт здійснюється в 10 країн світу на трьох континентах, зокрема в Ізраїль, США, Німеччину, Велику Британію, Естонію.

Компанія працює над розширенням асортиментної лінійки нового сегменту – хліб для допікання вдома ТМ «Agrola», який в 2021 році складався з 12 позицій та продовжує поповнюватись новими виробами. Компанія реалізовує продукцію також під торговими марками «2Go», «Вінницяхліб», «Bandinelli», «Любляна», «Джуні» (спеціальна розробка для дітей).

В 2021 році динамічно розвивається напрямок кавового бізнесу. Концерн Хлібпром, отримавши право робити офіційно висновки щодо якості партій будь-якої кави у світі, має унікальну можливість підтверджувати експертну оцінку вхідної сировини за повним спектром характеристик та властивостей продукту на усіх ланках виробництва від зерна до чашки, а також фахово виявляти групи дефектів та приналежність продукту до класу speciality. Таким чином Компанія забезпечує одержання партнерами та кінцевими споживачами найвищої якості.

За 18 років існування Компанія зарекомендувала себе, як добросовісний виробник, надійний партнер та прогресивний галузевий оператор. Компанія залишається одним з найбільших інвесторів та роботодавців в регіонах своєї присутності.

За наслідками 2022 року ПАТ «Концерн Хлібпром» отримало близько 104

мільйонів гривень операційного прибутку. В 2022 р. компанії вдалось підвищити валову маржу на 3% порівняно із попереднім роком, досягнувши рівня 34%. (рис. 2.1.).

Рисунок 2.1 – Динаміка результатів ПАТ «Концерн Хлібпром» 2020-2022 рр.

За даними дослідження Delifrance, проведеного в країнах Європи, найбільш поширеними способами вживання хліба є у вигляді: сендвічів (56%), тостів (24%) або гарніру (20%). Слідуючи цим тенденціям, компанія нарощувала обсяги реалізації батона, булочних виробів.

Функціонуючи в умовах війни і, як наслідок, кризових ситуацій на ринку сировини, важливим для компанії є ефективне і гнучке управління її платоспроможністю та забезпечення належного рівня ліквідності. Щодо показників ліквідності підприємства, які наведені у табл. 2.1., то вони демонструють спроможність вчасно погашати свої короткострокові зобов'язання (коефіцієнт покриття знаходиться в межах норми).

Щодо соціальних аспектів та кадрової політики, то на кінець 2021 р. в компанії працювало понад 2660 працівників, соціальні гарантії яких чітко прописані та захищені колективним договором. Щороку на підприємстві збільшується кількість працівників, що є учасниками програми страхування життя та здоров'я.

Таблиця 2.1 – Показники ліквідності компанії ПАТ «Концерн Хлібпром»

Показники	2020	2021	2022
Оборотні активи, тис. грн	230550	273288	339104
Поточні зобов'язання, тис. грн	224067	281159	327687
Запаси, тис. грн	107398	129808	202126
Грошові кошти, тис. грн	9972	9456	35439
Коефіцієнт покриття	1,0	1,0	1,03
Чистий оборотний капітал	6483	-7871	111417

Щодо основних ризиків, що чинять вплив на діяльність компанії, то вони пов'язані з макроекономічною ситуацією в країні, станом світової економіки та воєнними діями в Україні.

Зважаючи на те, що компанія здійснює свої операції в основному в гривні, працівники фінансових відділів постійно контролюють динаміку обмінного курсу на міжнародному та місцевому валютних ринках.

Аналізуючи свої активи та зобов'язання за строками погашення, а також плануючи свою ліквідність, виходячи із очікуваних термінів виконання зобов'язань за відповідними фінансовими інструментами, підприємство підтримує баланс між безперервним фінансуванням та гнучкістю наданих умов кредитування.

Управління кредитним ризиком здійснюється шляхом розміщення коштів в надійних українських банках, постійного відстеження кредитних ризиків згідно розробленої компанією жорсткої кредитної політики, що передбачає проведення детальних процедур перевірки платоспроможності кожного свого клієнта.

Процентний ризик мінімізується завдяки тривалій ефективній співпраці із кредиторами, чіткими та прозорими умовами договорів запозичень, що дає можливість компанії отримувати необхідні фінансові ресурси вчасно та за доступними кредитними ставками, залишаючись при цьому надійним позичальником.

Використовуючи сучасну платформу електронних закупівель, придбаваючи високоякісну продукцію за оптимальними ринковими умовами та цінами, компанія здійснює управління інфляційними ризиками. Крім того, виробництво продукції, доступної за різними категоріями ціни з беззаперечним збереженням безпечності та якості продуктів, а також швидке і гнучке реагування на зауваження та потреби споживачів завдяки мобільній платформі Spot2R, мінімізує ризик платоспроможності.

Основними напрямками розвитку компанії є:

- підтримка конструктивної та ефективної співпраці із діючими логістичними партнерами, а також пошук нових сучасних розподільчо-складських центрів;
- збільшення асортименту сегменту хліба для допікання;
- продовження реалізації проєктів з модернізації виробництва з метою підвищення енергоефективності виробничого процесу, зниження собівартості продукції, а також покращення показників свіжості та якості хліба;
- стабілізація діючих обсягів виробництва у нових сегментах випічки, робота над вдосконаленням існуючих виробів та розробка нових продуктів;
- розвиток нових каналів збуту продукції.

2.2 Аналіз стратегії формування фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром»

Розвиток фінансових відносин, якому притаманні глобалізація та інтеграція, зумовлює необхідність підвищення ефективності управління джерелами формування фінансових ресурсів. Раціонально сформовані обсяги і структура джерел формування фінансових ресурсів забезпечують вчасне інвестування суб'єктами господарювання коштів в нове виробництво, розширення й технічне переозброєння діючих основних засобів, фінансування наукових розробок та їх впровадження [37].

Як зазначалося в пп. 1.3., для оцінки формування фінансових ресурсів, по-перше, необхідно оцінити структуру джерел фінансових ресурсів в цілому, а також здійснити аналіз джерел власних коштів, аналіз джерел позикових коштів, аналіз кредиторської заборгованості. Тому проведемо аналіз за зазначеною схемою.

Для того щоб оцінити структуру джерел фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром» проаналізуємо власний капітал і позиковий капітал (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Власний та позиковий капітал ПАТ «Концерн Хлібпром», тис.грн.

Показник	2020	2021	2022
Власний капітал	284294	301352	322449
Позиковий капітал	466344	549460	597894
Баланс	750638	850812	920343

Як видно з таблиці 2.2 позиковий капітал перевищує власний капітал упродовж 2020-2022 рр. Що звісно є негативною тенденцією у фінансовому стані підприємства, зокрема у його фінансовій стійкості. Для більш наочного аналізу власного і позикового капіталу наведемо графік структури капіталу (рис.2.2).

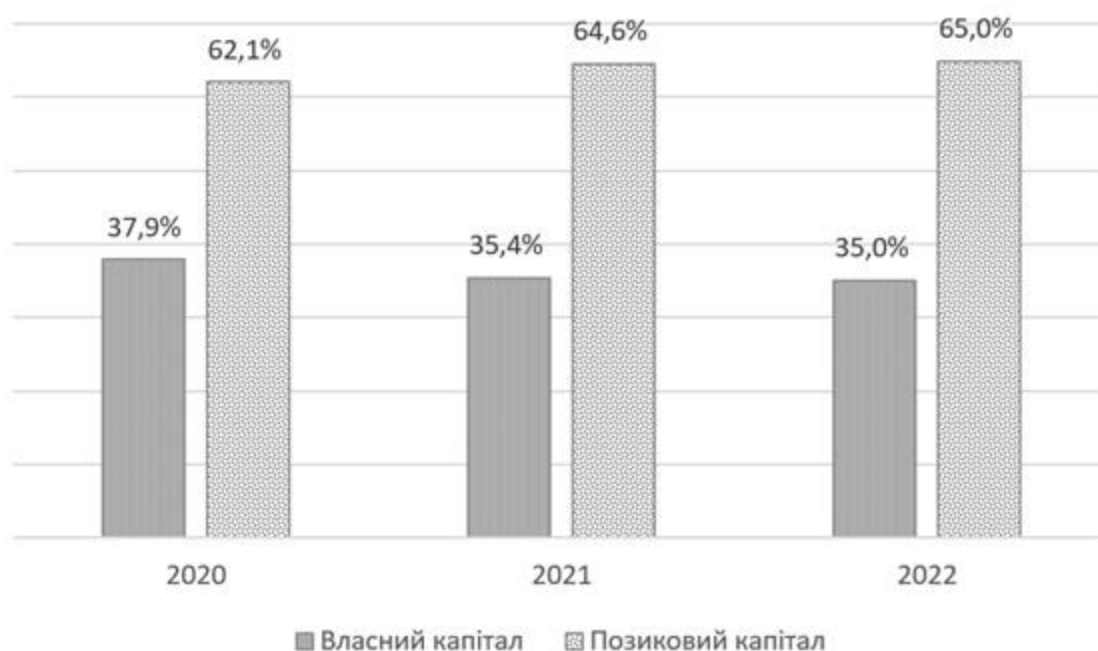

Рисунок 2.2 – Структура капіталу ПАТ «Концерн Хлібпром», %

Як бачимо питома вага власного капіталу не досягає нормативного рівня, а згідно рекомендацій, за якими проводиться аналіз фінансової стійкості для підприємств цей показник повинен сягати рівня 50%.

У фінансовій літературі цей показник називається показником фінансової автономії – один з найбільш важливих коефіцієнтів фінансової стійкості.

Як зазначають науковці, цей показник важливий як для власників, так і для кредиторів компанії. Низьке значення показника буде сигналізувати про високий рівень ризиків і низьку стійкість компанії в середньостроковій перспективі. Наприклад, якщо компанія здатна генерувати прибуток і є платоспроможною в поточних умовах, то це не означає, що компанія зможе стабільно діяти при зміні ринкової ситуації. Низька частка власного капіталу, зазвичай, супроводжується значними фінансовими витратами (процентні платежі, інші витрати на залучення і використання позикових коштів). Тому зміна ринкової ситуації може привести до ситуації, коли сума операційних витрат і фінансових витрат буде перевищувати фінансовий результат компанії. Тривалий вплив такого фактора, безумовно, призведе до банкрутства. Нормативне значення показника знаходиться в межах 0,4 - 0,6. Більш низьке значення може говорити про високий рівень фінансових ризиків. Значення показника фінансової автономії вище 0,6 говоритиме про те, що компанія використовує не весь свій потенціал [38].

Прото слід відмітити і позитивну тенденцію, структура капіталу є стабільною. І не зважаючи на високу питому вагу позикового капіталу підприємство нарощує обсяги виручки від реалізації продукції.

Доповнимо аналіз структури джерел фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром» горизонтальним і вертикальним аналізом власного і позикового капіталу.

Протягом аналізованого періоду у структурі власного капіталу бачимо позитивні зміни. По-перше, йде зменшення суми непокритого збитку, він зменшився за 2020-2021 рр. на 17485 тис.грн, а за 2021-2022 рр на 23093 тис. грн.

Таблиця 2.3 – Горизонтальний аналіз власного капіталу ПАТ «Концерн Хлібпром», тис.грн.

Показник	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Зареєстрований капітал	163546	163546	163546	0	0
Капітал у дооцінках	218976	218549	216553	-427	-1996
додатковий капітал	11921	11921	11921	0	0
Непокритий збиток	-110149	-92664	-69571	17485	23093
Власний капітал	284294	301352	322449	17058	21097

Звичайно, наявність непокритого збитку у структурі власного капіталу є негативним фактором, але те що він зменшується свідчить про поліпшення менеджменту компанії.

Також, можна доповнити аналіз структурою власників статутного (зареєстрованого капіталу) табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Структура власників зареєстрованого капіталу ПАТ «Концерн Хлібпром»

Власник	2021	2022
Financial & Investment Energy Holding (F.I.E.H.) Establishment	72,51%	72,51%
Універсальна інвестиційна група	25,27%	25,27%
Інші (резиденти та нерезиденти)	2,22%	2,22%
Разом	100 %	100 %

Станом на 31 грудня 2022 та 2021 років зареєстрований та оплачений акціонерний капітал ПАТ «Концерн Хлібпром» склав 16 354 578 054 простих акцій номінальною вартістю 0,01 грн. за одну акцію. Станом на 31 грудня 2022 та 2021 років всі акції мали рівні права голосу. Власники простих акцій мають право на отримання оголошених дивідендів, якщо не існує обмежень, і мають право одного голосу на акцію на річних загальних зборах акціонерів Компанії. Капітал у дооцінках включає приріст вартості землі та будівель внаслідок переоцінки.

Далі проаналізуємо позиковий капітал компанії рис. 2.3.

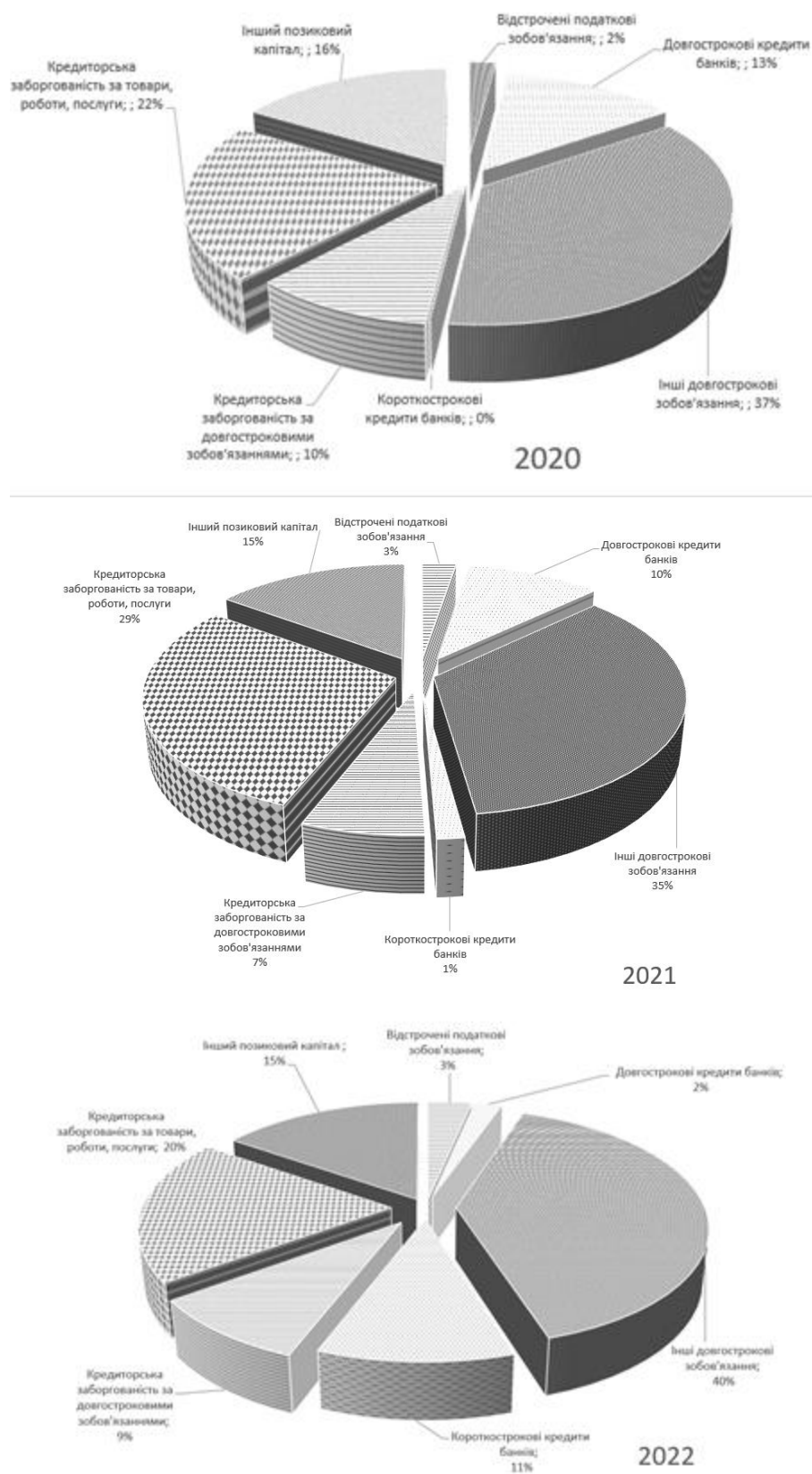

Рисунок 2.3 – Структура позикового капіталу ПАТ «Концерн Хлібпром», %

Як видно з рисунка найбільшу питому вагу у структурі позикового капіталу займають інші довгострокові зобов'язання. За аналізований період вони коливались від 35 до 40 %. Другим за обсягом у структурі позикових джерел є кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги, і в 2022 р. вона склала 20%.

Доповнимо аналіз фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром» аналізом банківських кредитів, позик та інших фінансових зобов'язань (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Аналіз банківських кредитів, позик та інших фінансових зобов'язань ПАТ «Концерн Хлібпром», тис. грн.

Показник	2021	2022	Абсолютне відхилення
Позики			
Непоточна частина непоточних запозичень	202 991	207 114	4 123
Поточні позики та поточна частина непоточних запозичень	202 991	207 114	4 123
Поточні позики	8309	63496	55 187
Поточна частина непоточних запозичень	32665	45210	12 545
Загальна сума поточних запозичень та поточної частини непоточних запозичень	40 974	108 706	67 732
Загальна сума запозичень	243 965	315 820	71 855
Непоточна частина непоточних запозичень, за типом			
Непоточна частина непоточних кредитів отриманих	57 496	12 405	-45 091
Непоточна частина непоточних забезпечених банківських кредитів отриманих	57 496	12 405	-45 091
Непоточна частина інших непоточних запозичень	145 495	194 709	49 214
Загальна сума непоточної частини непоточних запозичень	202 991	207 114	4 123

Як видно з таблиці за 2021 – 2022 рр. загальна сума запозичень зросла на 71855 тис. грн, з 243965 тис. грн до 315820 тис. грн. Це зростання відбулося за рахунок за рахунок збільшення поточних позик на 55187 тис. грн, поточної

частини непоточних зобов'язань на 12545 тис. грн. та непоточної частини непоточних зобов'язань на 4123 тис. грн. Як видно, що найбільш суттєвим фактором збільшення запозичень є зростання поточних позик. Це також наочно ілюструє рис. 2.3. Короткострокові кредити банків зросли з 1 % у 2021 р. до 11 % у 2022 р.

При аналізі структури позикового капіталу (рис. 2.3) видно, що одією з найбільшій статей його є інші довгострокові зобов'язання. Так ця стаття за аналізований період коливається у межах 35 – 40 %. Тому більш детально розглянемо складові довгострокового позикового капіталу табл. 2.6 та його структуру.

Таблиця 2.6 – Складові довгострокових зобов'язань та забезпечень ПАТ «Концерн Хлібпром», тис. грн.

Показник	Валюта	Ефективна ставка	Строк погашення	2021	2022
Забезпечені кредити Банківський кредит	грн	14,45%	26.Вер.24	57 496	12 405
Незабезпечені кредити від небанківських установ	дол.США	6,12%	31.Гру.26	145 495	194 709
Зобов'язання з оренди	грн.	13,15% - 13,21%	3 кв 2024-4 кв 2027	21 019	23 088
Зобов'язання з оренди	дол. США	5,15% - 5,47%	1 кв 2024-4 кв 2026	2 823	14 132
Зобов'язання з оренди	євро	5,36%	1 кв 2024	331	44

Таблиця 2.7 – Структура довгострокових зобов'язань та забезпечень ПАТ «Концерн Хлібпром», %

Показник	У структурі довгострокових зобов'язань		У структурі усього позикового капіталу	
	2021	2022	2021	2022
Забезпечені кредити Банківський кредит	21,5	4,6	10,5	2,1
Незабезпечені кредити від небанківських установ	54,5	72,1	26,5	32,6
Зобов'язання з оренди	9,1	13,8	4,4	6,2

Як видно з таблиці 2.7, найбільшу питому вагу у структурі довгострокових зобов'язань займають незабезпечені кредити від небанківських фінансових установ, які відповідно складають 54,% та 72,1% у 2021-2022 рр. Проаналізувавши економічні параметри цих зобов'язань, слід зауважити, що вони мають високий ступінь фінансового ризику, оскільки вони у дол. США, а враховуючи нестабільність валютного ринку, підприємству у майбутньому слід оптимізувати структуру своїх довгострокових зобов'язань.

Будь-яке підприємство у процесі здійснення своєї діяльності має відносини з кредиторами. Кредиторська заборгованість є невіддільним елементом діяльності суб'єкту господарювання та характеризує фінансовий стан підприємства. Використовувані позикові кошти та борги підприємства характеризуються кредиторською заборгованістю. Якщо рівень кредиторської заборгованості буде занадто високим та у загальній частці валюти балансу буде займати більшу частину, то це негативно впливатиме на всю господарську діяльність підприємства та його імідж. Саме тому є дуже важливим та актуальним питання здійснення аналізу кредиторської заборгованості.

Виникнення кредиторської заборгованості у суб'єкта господарювання є звичайним явищем під час здійснення його діяльності. Кредиторська заборгованість являє собою суму боргу підприємства іншим особам, яка виникла в результаті минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення економічних вигід.

Кредиторська заборгованість ПАТ «Концерн Хлібпром» представлена у вигляді поточних зобов'язань, до яких відносяться наступні види поточної кредиторської заборгованості:

- за довгостроковими зобов'язаннями;
- за товари, роботи, послуги;
- за розрахунками з бюджетом;
- за розрахунками зі страхування;
- за розрахунками з оплати праці.

Як зазначають науковці, основними напрямками аналізу кредиторської

заборгованості є її горизонтальний та вертикальний аналіз. Горизонтальний аналіз дає змоги порівняти показники кредиторської заборгованості за різні періоди. Вертикальний аналіз дає змоги оцінити структуру кредиторської заборгованості. Результати проведеного аналізу за зазначеними напрямками подано у табл. 2.8 та 2.9.

Таблиця 2.8 – Горизонтальний аналіз кредиторської заборгованості ПАТ «Концерн Хлібпром», тис. грн.

Показник	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення	
				2021/2020	2022/2021
Кредиторська заборгованість, всього	171522	225119	203469	53597	-21650
в т.ч. за:					
– за довгостроковими зобов'язаннями	47235	57408	54600	10173	-2808
– за товари, роботи, послуги	100409	142408	117949	41999	-24459
– за розрахунками з бюджетом	6809	8422	11096	1613	2674
– за розрахунками зі страхування	3311	3186	3811	-125	625
– за розрахунками з оплати праці	13758	13695	16013	-63	2318

Горизонтальний аналіз показує, що на підприємстві за аналізований період загальний рівень кредиторської заборгованості змінювався у різних векторах. За 2020-2021 рр. він збільшився, а за 2021-2022 рр. він зменшився, але слід відмітити, що є загальне збільшення за аналізований період. І в 2022 р. рівень кредиторської заборгованості перевищує її рівень у 2020 р.

Якщо аналізувати останній рік (2022), то спостерігаємо зменшення за більшістю позицій, найбільш суттєво зменшилася кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги на 24459 тис. грн.

Вертикальний аналіз кредиторської заборгованості ПАТ «Концерн Хлібпром» показує, що її структура є стабільною і коливається не суттєво.

Найбільшу питому вагу становить кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги.

Таблиця 2.9 – Вертикальний аналіз кредиторської заборгованості ПАТ «Концерн Хлібпром», %

Показник	2020	2021	2022
Кредиторська заборгованість, всього	100	100	100
в т.ч. за:			
– за довгостроковими зобов'язаннями	27,5	25,5	26,8
– за товари, роботи, послуги	58,5	63,3	58,0
– за розрахунками з бюджетом	4,0	3,7	5,5
– за розрахунками зі страхування	1,9	1,4	1,9
– за розрахунками з оплати праці	8,0	6,1	7,9

Тому підприємству слід звернути увагу на управління кредиторською заборгованістю, а також оптимізувати її з рівнем дебіторської заборгованості, оскільки це є важливою умовою забезпечення своєчасного фінансування оборотних коштів, підвищення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Також високу питому вагу займає поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, оскільки підприємство має високу питому вагу довгострових зобов'язань. Тому нагальним питанням для підприємства є зменшення рівня позикового капіталу.

В цілому структура позикових джерел за 2020-2022 рр. майже не змінилася. Дещо змінилася структура поточних зобов'язань. Підприємство почало більш активно використовувати короткострокові кредити банків, а кредиторська заборгованість скоротилася.

2.3. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Для того, щоб зрозуміти, наскільки підприємство оптимально сформувало свої фінансові ресурси доцільно провести аналіз ефективності їх формування.

Проведемо аналіз базуючись на моделі фінансової стратегічної карти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, наведеної у першому розділі, яка включає послідовний аналіз наступних груп показників: результативності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності.

Показники результативності проаналізуємо за методикою наведеною у табл. 1.1 (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Розрахунок коефіцієнтів рентабельності ПАТ «Концерн Хлібпром»

Показник рентабельності	2020	2021	2022
Валовий прибуток	466378	463540	575987
Собівартість реалізованої продукції	803394	1011340	1126074
Чистий дохід	1269772	1474880	1702061
Операційний прибуток	52909	39705	104050
Оборотні активи	230550	274684	339104
Прибуток до сплати податків та відсотків	37663	21989	26394
Активи	750638	850812	920343
Рентабельність продукції	58,1	45,8	51,2
Валова рентабельність реалізації	36,7	31,4	33,8
Операційна рентабельність реалізації	4,2	2,7	6,1
Рентабельність оборотного капіталу	22,9	14,5	30,7
Рентабельність активів	5,0	2,6	2,9

Дані таблиці 2.10 свідчать в цілому про успішну діяльність підприємства. Показники результативності мають позитивне значення. За останній період (2021-2022рр.) у них є позитивна тенденція. Але в цілому вони змінювалися не суттєво. Так, показник рентабельності продукції за валовим прибутком коливався на рівні 45,8 – 58.1 %. У 2021 р. відбулося його зниження, але в наступному періоді ми бачимо його зростання, але це зростання не дозволило досягти рівня 2020 р.

І так можна сказати за всіма показниками рентабельності. Але в цілому ми позитивно оцінюємо результативність діяльності підприємства і, можемо сказати, про підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. Результативність діяльності дозволяє підприємству накопичувати нерозподілений прибуток і зменшувати частку непокритого збитку, що відображено у структурі його власного капіталу.

Далі переходимо до наступного етапу оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, до оцінки показників платоспроможності і ліквідності.

Як вже зазначалося, платоспроможна компанія – це компанія, яка має позитивний чистий капітал і кероване боргове навантаження. З іншого боку, компанія з достатньою ліквідністю може мати достатньо коштів для оплати своїх рахунків. Платоспроможність і ліквідність однаково важливі, і здорові компанії є одночасно платоспроможними і мають достатню ліквідність.

У процесі фінансового аналізу вивчається поточні і перспективна платоспроможність. При оцінці поточної платоспроможності рівняються суми платіжних коштів підприємства з терміновими зобов'язаннями.

Оцінка платоспроможності підприємства передбачає вивчення й аналіз причин фінансових утруднень підприємства. Як правило, причинами неплатоспроможності є:

- невиконання плану з випуску й реалізації продукції;
- порушення структури й асортименту продукції, зниження її якості;
- збільшення собівартості продукції;

- недотримання режиму економії;
- недовиконання плану прибутків й як результат – недостача власних джерел самофінансування;
- інфляційні процеси й податкова політика;
- відволікання коштів у наднормовані запаси сировини, матеріалів, готової продукції;
- в умовах конкуренції втрата каналів реалізації й постійних покупців, замовників;
- неплатоспроможність самих покупців, замовників;
- низька оборотність оборотного капіталу.

Для вимірювання ліквідності та платоспроможності ПАТ «Концерн Хлібпром» скористаємося методикою наведеною у першому розділі (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Показники ліквідності та платоспроможності ПАТ «Концерн Хлібпром»

Показник	Нормативне значення	2020	2021	2022
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,4	0,04	0,03	0,11
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,4-0,8	0,52	0,50	0,40
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,5-2	1,03	0,97	1,03
Коефіцієнт маневреності	0-1	0,02	-0,03	0,04
Чистий оборотний капітал	> 0 збільшення	6483	-7871	11416
Коефіцієнт платоспроможності	> 0,5	0,38	0,35	0,35

Як бачимо з таблиці 2.11 у підприємства є проблеми з його платоспроможністю. Більшість показників не відповідає нормативним значенням. Це в першу чергу обумовлено високою питомою вагою позикового капіталу у складі фінансових ресурсів підприємства.

При аналізі ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності знаходиться у межах нормативних значень. Коефіцієнт абсолютної ліквідності та загальної

ліквідності дещо нижче нормативних значень. Але слід зауважити, що нормативні значення показників мають певні недоліки. Так, деякі автори рекомендують, наприклад, достатність коефіцієнта загальної ліквідності оцінювати на рівні 1.

Також бачимо негативні тенденції показника чистого оборотного капіталу, це стосується 2021 р., він мав від'ємне значення -782 тис. грн. Від'ємне значення цього показника свідчить, що підприємство немає достатньо коштів для забезпечення стабільної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів. Це створює ризик втрати ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості.

В цілому коефіцієнт платоспроможності не відповідає нормативному значенню. І становить 0,35. Це означає, що активи підприємства лише на 35 % фінансуються за рахунок власного капіталу. І підприємство залежне від зовнішніх джерел фінансування. Тому підприємству необхідно нарощувати обсяги реалізації і формувати власні джерела фінансових ресурсів.

Наступним етапом аналізу ефективності формування фінансових ресурсів є аналіз фінансової стійкості підприємства.

Почнемо з аналізу фінансової стійкості, використовуючи модель визначення типу фінансової стійкості наведену у табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Модель визначення типу фінансової стійкості

Показники, надлишок (+) нестача (-)	Тип фінансової стійкості			
	Абсолютна фінансова стійкість	Нормальна фінансова стійкість	Нестійкий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан
$\pm \text{ВОК} = \text{ВОК} - 3$	$\pm \text{ВОК} \geq 0$	$\pm \text{ВОК} < 0$	$\pm \text{ВОК} < 0$	$\pm \text{ВОК} < 0$
$\pm \text{ФК} = \text{ФК} - 3$	$\pm \text{ФК} \geq 0$	$\pm \text{ФК} \geq 0$	$\pm \text{ФК} < 0$	$\pm \text{ФК} < 0$
$\pm 3В = 3В - 3$	$\pm 3В \geq 0$	$\pm 3В \geq 0$	$\pm 3В \geq 0$	$\pm 3В < 0$

Позначення щодо даної моделі наведені у розділі 1, с. 36.

Розрахунок основних показників для визначення типу фінансової стійкості ПАТ «Концерн Хлібпром» наведено у таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Вихідні дані для визначення фінансової стійкості ПАТ «Концерн Хлібпром»

Показник	2020	2021	2022
З	214796	259616	303252
ВОК	6483	-7871	11416
ФК	248760	259034	281622
ЗВ	472827	541589	609310
± ВОК = ВОК – З	-208313	-267487	-291836
± ФК = ФК – З	33964	-582	-21630
± ЗВ = ЗВ – З	258031	281973	306058

Дані таблиці 2.13 показують, що підприємство має проблеми з фінансовою стійкістю. Але тим не менше, за останні 2 роки його тип фінансової стійкості визначається як нестійкий фінансовий стан – коли запаси забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат; є недостатньою ліквідність, виникає періодична неплатоспроможність, сповільнюється оборотність оборотних активів, а тому є потреба у залученні додаткових джерел фінансування. Однак, при цьому є можливість відновлення платоспроможності. Сума функціонуючого капіталу і короткострокових кредитів та позик складає загальну величину основних джерел формування запасів.

Аналізуючи фінансову стійкість також необхідно розрахувати комплекс відносних показників, результати розрахунку яких, по аналізованому підприємству наведені у таблиці 2.14.

Відносні показники оцінки фінансової стійкості підприємства ПАТ «Концерн Хлібпром» підтверджують результати попереднього аналізу.

Підприємство має проблеми зі стійкістю, обумовлені високою питомою вагою позикового капіталу, та недостатнім рівнем власного капіталу. Два основні індикатори фінансової стійкості коефіцієнт фінансової автономії та коефіцієнт фінансової стійкості менше нормативних, перший показник при мінімальній нормі 0,5 за останні два роки був на рівні 0,35.

Таблиця 2.14 – Відносні показники оцінки фінансової стійкості підприємства ПАТ «Концерн Хлібпром»

Назва показника	Нормативне значення	2020	2021	2022
Коефіцієнт фінансової автономії	> 0,5	0,38	0,35	0,35
Коефіцієнт фінансової залежності	< 2	2,64	2,82	2,85
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	< 0,5 Критичне значення при 1	0,02	-0,03	0,04
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	> 0,5	0,85	0,89	0,84
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	Зниження	0,62	0,65	0,65
Коефіцієнт фінансової стабільності	Зростання	0,61	0,55	0,54
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,85-0,9	0,70	0,67	0,64

Коефіцієнт фінансової стійкості при нормі 0,85-0,9 був на рівні 0,64-0,7. Тому менеджменту підприємства слід звернути увагу на ефективність використання фінансових ресурсів підприємства і прийняти відповідних фінансових рішень.

Завершальним аналізом ефективності використання фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром» буде аналіз його ділової активності.

Як зазначалося раніше даний вид аналізу здійснюють у кількісному і якісному вимірах. Кількісні параметри оцінки ділової активності виражені динамікою синтетичних і аналітичних показників виробничо-фінансової діяльності підприємств.

У практиці аналітичної роботи доцільно ці показники групувати: за абсолютними та відносними значеннями приросту щодо базового рівня чи щодо плану, за ефективністю використання виробничих ресурсів і капіталу. Найбільш

загальну систему показників кількісної оцінки ділової активності було наведено у табл. 1.4.

Показники кількісного виміру ділової активності аналізованого підприємства наведено у таблиці 2.15.

Таблиця 2.15 – Система показників кількісного виміру ділової активності ПАТ «Концерн Хлібпром»

Показник	2020	2021	2022
Показники динаміки кількісних змін, тис. грн			
Обсяг реалізації продукції	1269772	1474880	1702061
Обсяг чистого прибутку	43932	17058	21097
Вартість основних засобів	433543	496029	499466
Обсяг виробничих запасів	107398	129808	202126
Кількість працюючих	2639	2712	2792
Приріст валюти балансу	26794	98778	69531
Приріст власного капіталу	72118	17058	21097
Показники ефективності використання ресурсів і капіталу, %			
Рентабельність продукції	58,1	45,8	51,2
Валова рентабельність реалізації	36,7	31,4	33,8
Операційна рентабельність реалізації	4,2	2,7	6,1

Як показує аналіз, ПАТ «Концерн Хлібпром» має позитивні тенденції в стані ділової активності.

Так спостерігаємо стабільне зростання обсягу реалізованої продукції, її обсяг відповідно за аналізований період складав 1,26 млрд. грн, 1,47 млрд. грн, та 1,7 млрд. грн. Також позитивним явищем є наявність чистого прибутку, і хоча його темпи росту не були стабільними, його наявність позитивно вплине на скорочення непокритого збитку, який відображений в балансі. Про що також додатково свідчить приріст як валюти балансу, так і власного капіталу.

Система показників якісного виміру ділової активності ПАТ «Концерн Хлібпром» наведена у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16 – Система показників якісного виміру ділової активності ПАТ «Концерн Хлібпром»

Показник	2020	2021	2022
Коефіцієнт оборотності активів	1,69	1,73	1,85
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	5,51	5,37	5,02
Коефіцієнт оборотності запасів	5,91	5,68	5,61
Оборотність запасів	60,90	63,37	64,14
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	11,89	11,10	18,02
Оборотність дебіторської заборгованості	30,27	32,43	19,98
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	7,40	6,55	8,37
Оборотність кредиторської заборгованості	48,63	54,95	43,04
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	4,47	4,89	5,28

Як видно з табл. 2.16, показники якісного виміру ділової активності показують доволі непогані результати. Що означає не лише нормальну ділову активність, а й те, що у підприємства є потенціал поліпшити інші аспекти ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз стратегії формування фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром» показав, що функціонуючи в умовах війни і, як наслідок, кризових ситуацій на ринку сировини, важливим для компанії є ефективне і гнучке управління її платоспроможністю та забезпечення належного рівня ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності.

Діагностика структури фінансових ресурсів показала, що питома вага власного капіталу не досягає нормативного рівня 50%. Прото слід відмітити і позитивну тенденцію, що структура капіталу є стабільною. І не зважаючи на

високу питому вагу позикового капіталу підприємство нарощує обсяги виручки від реалізації продукції. Протягом аналізованого періоду у структурі власного капіталу бачимо позитивні зміни. По-перше, йде зменшення суми непокритого збитку.

Аналіз структури позикового капіталу свідчить, що найбільшу питому вагу займають інші довгострокові зобов'язання. У структурі поточних зобов'язань найбільшу питому вагу становить кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Тому підприємству слід звернути увагу на управління кредиторською заборгованістю, а також оптимізувати її з рівнем дебіторської заборгованості, оскільки це є важливою умовою забезпечення своєчасного фінансування оборотних коштів, підвищення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

В цілому структура позикових джерел за 2020-2022 рр. майже не змінилася. Дещо змінилася структура поточних зобов'язань. Підприємство почало більш активно використовувати короткострокові кредити банків, а кредиторська заборгованість скоротилася.

Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів підприємства показав, що підприємству слід оптимізувати структуру капіталу, що в цілому поліпшить показники ефективності, які не відповідають нормативним.

Так, підприємство має проблеми зі стійкістю, обумовлені високою питою вагою позикового капіталу, та недостатнім рівнем власного капіталу. Проте, показники якісного виміру ділової активності показують нормальні результати. Що означає не лише нормальну ділову активність, а й те, що у підприємства є потенціал поліпшити інші аспекти ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

3 УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПАТ «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ»

3.1 Комплексне управління рухом дебіторської і кредиторської заборгованості як інструмент формування оборотних коштів підприємства

На механізм формування джерел фінансування оборотних коштів значний вплив спричиняє співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства і оборотність кожної з них. Якщо дебіторська заборгованість перевищує кредиторську, то це може свідчити про більш швидку оборотність кредиторської заборгованості у порівнянні з оборотністю дебіторської заборгованості. У цьому випадку протягом певного часу борги дебіторів перетворюються в грошові засоби через більш тривалі часові інтервали, ніж інтервали, коли підприємству потрібні грошові засоби для своєчасної сплати боргів кредиторам. Відповідно виникає брак грошових коштів у обігу, що спричиняє необхідність залучення додаткових джерел фінансування, наприклад, простроченої кредиторської заборгованості, або банківських кредитів [39].

Надходження виручки від продажу продукції визначає можливість підприємства, щодо повернення боргів кредиторам. Дебіторська заборгованість формується як борги покупців. Тому забезпечення своєчасного та у повному обсязі надходження грошових коштів для здійснення платежів кредиторам – важливе завдання управління рухом кредиторської заборгованості.

Отже, для забезпечення ефективних умов формування джерел фінансування оборотних коштів необхідно кваліфіковано одночасно управляти рухом як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. У якості вихідних даних для такої оцінки необхідно враховувати борги, що відносяться до аналізованого періоду. При цьому, із залишків дебіторської та кредиторської

заборгованості слід виключити прострочену, тобто борги, перетворення яких у грошові кошти відноситься до інших часових періодів. Усе це дозволяє відповісти на питання чи забезпечують потреби умови розрахунків з покупцями та постачальниками підприємства у грошових коштах.

Наприклад, підприємство ПАТ «Концерн Хлібпром» мало такі показники діяльності за I квартал 2022 р. (млн грн):

1. Виручка від продажу – 225,6.
2. Собівартість реалізованої продукції – 135,8
3. Середні балансові залишки дебіторської заборгованості – 35,5 млн грн
в т.ч. прострочена – 3,7 млн грн.
4. Середні балансові залишки кредиторської заборгованості – 45,1 млн грн,
в т.ч. прострочена – 7,4 млн грн.
5. Зміна балансових залишків запасів за I квартал – 1,3 млн грн.

На основі наведених звітних даних підприємства розраховано показники, що характеризують рух дебіторської та кредиторської заборгованості.

Одноденна виручка від продажу складає $225,6 : 90 = 2,50$ млн грн.

Поточна дебіторська заборгованість дорівнює $35,5 - 3,7 = 31,8$ млн. грн.

Отже, середня оборотність дебіторської заборгованості, як результат договірних умов розрахунків з покупцями, складає біля 13 днів ($31,8/225,6 \times 90$).

Одноденна собівартість реалізованої продукції з врахуванням змін залишків запасів дорівнює $(135,8 + 1,3)/90 = 1,52$ млн грн.

Кредиторська заборгованість, що відноситься до аналізованого періоду складає $45,1 - 7,4 = 37,7$ млн грн.

Оборотність кредиторської заборгованості, що відбиває умови розрахунків з постачальниками, розрахунків по оплаті праці та розрахунків з бюджетом, дорівнює 24 дня ($37,7 : 1,52$).

Отже, через кожні 13 днів підприємство одержує оплату від дебіторів 31,8 млн грн. і через кожні 24 дня вимушене платити кредиторам 37,7 млн грн. Якщо такі ж умови зберігаються і в наступному кварталі, то можна прослідкувати рух платежів дебіторів і кредиторів та стан грошових коштів на кожну дату платежу

дебіторів і платежу кредиторам. При цьому можна оцінити, чи спричиняють умови розрахунків, що склалися, брак чи вільні грошові засоби в обігу, яка їх величина, протягом якого періоду часу вони мають місце, визначити залишки дебіторської чи кредиторської заборгованості на кінець періоду, оцінити вплив умов розрахунків на фінансовий стан підприємства, а також фактори, що формують характер його впливу. Усе це дозволяє коригувати при необхідності зміну умов розрахунків з покупцями і постачальниками.

Рух грошових коштів з покупцями і постачальниками в умовах наведеного вище прикладу протягом двох кварталів подано в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Рух дебіторської та кредиторської заборгованості по підприємству ПАТ «Концерн Хлібпром» за відповідності умов розрахунків договірним, млн грн

Варіант 1

Порядковий номер дня платежу	Надходження платежів дебіторів	Платежі кредиторам	Вільні грошові кошти (+), брак грошових коштів у обігу (-)
1	2	3	4
13	31,8	-	+31,8
24	-	37,7	-5,9
26	31,8	-	+25,9
39	31,8	-	+57,7
48	-	37,7	+20,0
52	31,8	-	+51,8
65	31,8	-	+83,6
72	-	37,7	+51,8
1	2	3	4
78	31,8	-	+83,6
91	31,8	-	+115,4
96	-	37,7	+77,7
104	31,8	-	+109,5
1	2	3	4
117	31,8	-	+141,3
120	-	37,7	+103,6
130	31,8	-	+135,4
143	31,8	-	+167,2
144	-	37,7	+129,5
156	31,8	-	+161,3
168	-	37,7	+123,6
169	31,8	-	+155,4

Продовження табл.3.1

1	2	3	4
182	31,8	-	+187,2
192	-	37,7	+149,5
195	31,8	-	+181,3
208	31,8	-	+213,1
216	-	37,7	+175,4
221	31,8	-	+207,2
234	31,8	-	+239,0
240	-	37,7	+201,3
247	31,8	-	+233,1
260	31,8	-	+264,9
264	-	37,7	+227,2
273	31,8	-	+259,0
286	31,8	-	+290,8
288	-	37,7	+253,1
299	31,8	-	+284,9
312	-	37,7	+247,2
313	31,8	-	+279,0
325	31,8	-	+310,8
336		37,7	+273,1
338	31,8	-	+304,9
351	31,8	-	+336,7
360	-	37,7	+299,0
364	31,8	-	+330,8
365	-	-	+330,8

Розрахунки свідчать, що взаємовідносини підприємства з дебіторами і кредиторами, що відповідають умовам розрахунків з ними, сприятливі: в обігу постійно присутні вільні грошові кошти, сума яких послідовно зростає.

Таким чином, в умовах поданого прикладу при додержанні дебіторами договірних термінів платежів підприємство має грошові кошти для своєчасних розрахунків з кредиторами і постійно має вільні грошові кошти в обігу. Такі сприятливі умови забезпечуються двома обставинами:

- 1) середній одноденний розмір виручки від продажу перевищує середню одноденну суму витрат на продану продукцію і приріст запасів;
- 2) дебіторська заборгованість обертається швидше від кредиторської заборгованості.

Кожна з названих обставин впливає на формування вільних грошових коштів у обігу, а відповідно, на достатність платежів дебіторів для своєчасного погашення кредиторської заборгованості нерівноцінно.

Припустимо, що в поданому вище прикладі змінилася тільки одна умова: середня одноденна виручка від продажу менше від середніх одноденних витрат і зміни залишків запасів.

Середня одноденна виручка від продажу - 2,1 млн. грн.

Середні одноденні витрати на продану продукцію з врахуванням зміни залишків запасів – 2,3 млн. грн.

Оборотність поточної дебіторської заборгованості – 13 днів.

Оборотність поточної кредиторської заборгованості – 24 днів.

Виходячи з поданих даних, розрахуємо стан дебіторської, кредиторської заборгованості та грошових коштів.

Кожний платіж покупців дорівнює $2,1 \times 13 = 27,3$ млн грн; кожний платіж підприємства кредиторам складає $2,3 \times 24 = 55,2$ млн грн. Дані свідчать, що надходжень від дебіторів недостатньо для своєчасних розрахунків з кредиторами (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Рух дебіторської та кредиторської заборгованості по підприємства ПАТ «Концерн Хлібпром» за відповідності умов розрахунків договірним, млн грн

Варіант 2

Порядковий номер дня платежу	Надходження платежів дебіторів	Платежі кредиторам	Вільні грошові кошти (+), брак грошових коштів у обігу (-)
1	2	3	4
13	27,3	-	+27,3
24	-	55,2	-27,9
26	27,3	-	-0,6
39	27,3	-	+26,7
48	-	55,2	-28,5
52	27,3	-	-1,5
65	27,3	-	+25,8
72	-	55,2	-29,4

Продовження табл.3.2

78	27,3	-	-2,1
91	27,3	-	+25,2
96	-	55,2	-30,0
104	27,3	-	-2,7
117	27,3	-	+24,6
120	-	55,2	-30,6
130	27,3	-	-3,3
143	27,3	-	+24,0
144	-	55,2	-31,2
156	27,3	-	-3,9
168	-	55,2	-59,1
169	27,3	-	-31,8
182	27,3	-	-4,5
192	-	55,2	-59,7
195	27,3	-	-32,4
208	27,3	-	-5,1
216	-	55,2	-60,3
221	27,3	-	-33,0
234	27,3	-	-5,7
240	-	55,2	-60,9
247	27,3	-	-33,6
260	27,3	-	-6,3
264	-	55,2	-61,5
273	27,3	-	-34,2
286	27,3	-	-6,9
288	-	55,2	-62,1
299	27,3	-	34,8
312	-	55,2	-90,0
313	27,3	-	-62,7
325	27,3	-	-35,4
336		55,2	-90,6
338	27,3	-	-63,3
351	27,3	-	-36,0
360	-	55,2	-91,2
364	27,3	-	-63,9
365	-	-	-63,9

Дані табл. 3.2 свідчать, що у першому кварталі брак грошових коштів у обігу має місце лише на деякі дати, а у другому, третьому і четвертому кварталах він практично має постійний характер, що спричиняє формування простроченої кредиторської заборгованості з усіма негативними для підприємства наслідками.

Більш швидка оборотність дебіторської заборгованості у порівнянні з кредиторською не забезпечила наявності вільних грошових коштів у обігу.

Причиною браку грошових коштів для своєчасних розрахунків з кредиторами стали більш низькі суми платежів дебіторів у порівнянні з розмірами необхідних оплат кредиторам. Отже, наявність вільних грошових коштів у обігу чи їх брак для розрахунків з кредиторами визначається співвідношенням оборотності дебіторської й кредиторської заборгованості та величиною кожного платежу при взаємних розрахунках підприємств.

Наявність вільних грошових коштів у обігу виникає за такої умови:

$$P_d \times K_d > P_k \times K_k, \quad (3.1)$$

де P_d – сума одного платежу дебіторської заборгованості;

P_k – сума одного платежу кредиторам;

K_d – число повних оборотів дебіторської заборгованості;

K_k – число повних оборотів кредиторської заборгованості.

На 143-й день здійснюється умова нерівності (3.7) $27,3 \times 11 > 126,7 \times 5$. Сума вільних грошових коштів у обігу складає $300,3 - 276,0 = 24,0$ млн. грн.

Аналогічний розрахунок на 365-й день дає інший результат:

$$27,3 \times 28,0 < 55,2 \times 15,0.$$

$$764,4 - 828,3 = - 63,9 \text{ млн грн.}$$

З порівняння числових нерівностей, що відповідають 143-му і 365-му дням видно, що кількість оборотів дебіторської заборгованості зросла в 1,7, а кредиторської в 2,0 рази. Це і визначило від'ємний знак результату.

Припустимо, що кількість днів обороту дебіторської і кредиторської заборгованості змінити неможливо. Залишається у якості способу вирішення проблеми або збільшення суми платежів дебіторів, або зменшення суми платежів кредиторам. Тобто, мова може іти про збільшення виручки від продажу або зменшення витрат на оплату постачальникам. Інші елементи кредиторської заборгованості практично не піддаються регулюванню, оскільки зв'язані з

витратами на оплату праці і податковими платежами. Якщо вирішувати проблему шляхом збільшення вартості продажу, то наскільки її необхідно збільшити, щоб усунути брак грошових коштів у обігу на кінець четвертого кварталу? Розрахуємо мінімальну величину платежу дебіторів, яка призводить хоча б до нульового результату і позначимо її через «ГК». Тоді $ГК \times 7 = 126,7 \times 5$; $ГК = 29,6$ млн грн. Тобто, якщо вартість продажу зросте більше, ніж на 8,4% ($29,6/27,3 \times 100$), проблема буде вирішена.

Збільшення обсягу продажу на 8,4% за інших рівних умов призведе до суми кожного платежу дебіторів у 29,6 млн грн замість 27,3 млн грн. Потреба у залученні додаткових джерел фінансування значно зменшиться. Це підтверджується розрахунком, зробленим у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Рух дебіторської та кредиторської заборгованості по підприємству ПАТ «Концерн Хлібпром» за відповідності умов розрахунків договірним, млн грн

Варіант 3

Порядковий номер дня платежу	Находження платежів дебіторів	Платежі кредиторам	Вільні грошові кошти (+), брак грошових коштів у обігу (-)
1	2	3	4
13	29,6	-	29,6
24	-	55,2	-25,6
26	29,6	-	+4,0
39	29,6	-	+33,6
48	-	55,2	-21,6
52	29,6	-	+8,0
65	29,6	-	+37,6
72	-	55,2	-17,6
78	29,6	-	+12,0
91	29,6	-	+41,6
96	-	55,2	-13,6
104	29,6	-	+16,0
117	29,6	-	+45,6
120	-	55,2	-9,6
130	29,6	-	+39,2
143	29,6	-	+68,8

Продовження табл.3.3

1	2	3	4
144	-	55,2	+13,6
156	29,6	-	+43,2
168	-	55,2	-12,0
169	29,6	-	+17,6
1	2	3	4
182	29,6	-	+47,2
192	-	55,2	-8,0
195	29,6	-	+37,6
208	29,6	-	+67,2
216	-	55,2	-8,0
221	29,6	-	+21,6
234	29,6	-	+51,2
240	-	55,2	-4,0
247	29,6	-	+25,6
260	29,6	-	55,2
264	-	55,2	0
273	29,6	-	+29,6
286	29,6	-	+59,2
288	-	55,2	+4,0
299	29,6	-	+33,6
312	-	55,2	-21,6
313	29,6	-	+8,6
325	29,6	-	+38,2
336		55,2	-17,0
338	29,6	-	+12,6
351	29,6	-	+42,2
360	-	55,2	-13,0
364	29,6	-	+16,6
365	-	-	+16,6

Отже, зростання обсягу виручки призвело до таких результатів:

- 1) немає браку грошових коштів у обігу;
- 2) скоротилася тривалість періоду, протягом яких був брак грошових коштів у обігу, а саме за попередніх умов продажу з 144-го по 365-й день їх брак був постійним; у нових умовах він має місце максимум протягом 12 днів;
- 3) суми браку грошових коштів у обігу значно скоротилися.

Таким чином, проблему не вдалося вирішити повністю, але вдалося зняти її гостроту навіть в умовах перевищення суми платежів кредиторам у порівнянні з платежами, що надходять від дебіторів. Вирішити питання можливо тільки за умови, якщо виручка від продажу перевищує загальну величину витрат на

продану продукцію і зміну залишку запасів. При цьому необхідно врахувати кількість оборотів дебіторської та кредиторської заборгованості за аналізований період.

Аналіз свідчить, що за поєднання більш швидкої оборотності кредиторської заборгованості у порівнянні з дебіторською і більш високою сумою платежу кредиторам, ніж платіж, одержаний від дебіторів, брак грошових коштів у обігу буде мати місце протягом усього періоду. Тому таке поєднання умов бажано не допускати. У всіх інших випадках доцільно регулювати величини, що знаходяться у нерівності (3.1), щоб у межах можливостей ліквідувати брак грошових коштів у обігу або хоча б зменшувати її розмір і тривалість перебування.

Варіанти поєднання сум платежів і кількості оборотів дебіторської та кредиторської заборгованості й впливу цих показників на стан грошових коштів у обігу показано в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Вільні грошові кошти у обігу (брак засобів) по підприємству ПАТ «Концерн Хлібпром», на кінець року

Показник	Варіанти			
	1	2	3	4
Платіж дебіторів (Пд), млн грн	50	40	70	50
Платіж кредиторам (Пк) млн. грн	40	50	50	70
Кількість днів обороту:				
а) дебіторської заборгованості	60	36	60	36
б) кредиторської заборгованості	36	172	36	72
Кількість повних оборотів:				
а) дебіторської заборгованості (360/ряд. 3а) (Кд)	6	10	6	10
б) кредиторської заборгованості (360/ряд. 3б) (Кк)	10	5	10	5
Сума вільних грошових коштів (+), браку засобів (-)	-100	+ 150	- 80	+ 150

Тут передбачено різні умови розрахунків з дебіторами і кредиторами. У варіантах, де платіж дебіторів перевищує платіж кредиторам, дебіторська

заборгованість обертається повільніше кредиторської (варіанти 1 і 3). При більш низькій сумі платежу дебіторів у порівнянні з розміром платежу кредиторам кількість оборотів дебіторської заборгованості є більшою, ніж кредиторської (варіанти 2 і 4).

Розглянемо причини цього.

$$\text{Варіант 1} \quad 50 \times 6 - 40 \times 10 = - 100.$$

$$\text{Варіант 3} \quad 70 \times 6 - 50 \times 10 = - 80.$$

У варіанті 1 відношення платежу дебіторів до платежу кредиторам дорівнює $50/40=1,25$, а кількість оборотів кредиторської заборгованості – $10/6=1,7$. Браку грошових коштів у обігу у цьому варіанті можна було б уникнути одним з двох способів:

а) забезпечити співвідношення платежу дебіторів з платежем кредиторам на рівні не менше 1,5. За тих же розмірів платежу кредиторам платіж дебіторів повинен бути не менше 75 млн грн ($50 \times 1,5$). За тих же розмірів платежу дебіторів платіж кредиторам не повинен бути більшим 26,7 млн грн ($40/1,5$).

б) при неможливості зміни сум платежів – укласти договори з покупцями чи постачальниками таким чином, щоб співвідношення кількості оборотів кредиторської та дебіторської заборгованості не перевищувало 1,25. Якщо змінити оборотність дебіторської заборгованості при збереженні оборотності кредиторської, то дебітори повинні сплачувати не рідше 7 разів за рік, тобто замість 60 днів – через кожні 48 днів ($360/7,5$).

За умови, якщо практично неможливо здійснити ні один зі способів, запропонованих вище, браку грошових коштів у обігу не уникнути.

Аналіз свідчить, що вільні грошові кошти у обігу у варіанті 2 дорівнюють відповідній сумі у варіанті 4. При цьому спостерігається однакове співвідношення кількості оборотів платежів у обох варіантах.

Отже, ефективне управління рухом і оборотністю дебіторської і кредиторської заборгованості є важливою умовою забезпечення своєчасного фінансування оборотних коштів, підвищення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

3.2 Діагностика фінансового стану підприємства на основі нормативу динаміки

У сучасних умовах господарювання більшість підприємств використовують традиційні методи і інструменти управління фінансовим станом. При цьому акцент робиться на вирішенні завдань оперативного характеру.

Керівництво підприємств приділяє увагу питанням підвищення ефективності формування і використання оборотних коштів підприємств, підтримання ділових стосунків з партнерами по бізнесу. Проте ця робота носить несистемний характер. Традиційні методи і інструменти управління не дозволяють ефективно використовувати творчий потенціал працівників для досягнення планових результатів діяльності підприємства, а також не дають можливості об'єктивно оцінити ефективність управління керівниками на усіх рівнях, тому що спрямовані на досягнення поточних результатів.

Практика свідчить, що успішна фінансово-господарська діяльність підприємств майже на 70 % залежить від стратегічної спрямованості, на 20 % - від ефективності оперативного управління і на 10 % - від якості виконання поточних завдань [40]. З огляду на це у зв'язку з необхідністю розширення горизонту планування, потреба у створенні системи оцінки ефективності управління формуванням фінансового стану на кожному з організаційних рівнів підприємства, інтегрованої з системою мотивації, стала особливо актуальною.

Для аналізу і діагностики фінансового стану підприємств економісти пропонують систему показників. Проте у практиці господарювання часто неможливо зробити обґрунтовані висновки, коли перевиконано план по одних показниках, а по інших має місце його недовиконання чи зниження результатів у порівнянні з базовим періодом. Тобто важко сказати краще чи гірше стали управляти менеджери фінансово-економічною діяльністю у цілому, якщо одні показники його діяльності зросли, а інші – зменшилися. Наприклад, якщо в аналізованому періоді рентабельність оборотних коштів зросла на 5%, а

ліквідність знизилася на 9%, то як слід оцінювати його динаміку в цілому?

Щоб вирішити вказане протиріччя, можна використати підхід, що ґрунтується на рейтинговій або ординальній оцінці економічної динаміки розвитку підприємства.

Неадитивність економічних величин, тобто коли результуючий фактор визначається сумою залежних факторів, робить досить непростою проблему агрегування фінансової інформації та вимагає обґрунтування використання прийомів оцінки у відповідних показниках і моделях. Неадитивні величини можуть бути адекватно подані тільки в неметричних шкалах [41].

З метою виконання вказаних вимог для побудови інтегрального показника, який характеризує ефективність господарювання, можна використати ординальну шкалу. Ординальний вимір є упорядкування показників у відповідності до виявлених переваг.

За своїм змістом економічні показники являють собою результат прийнятих раніше управлінських рішень. Оцінка показників, а отже і якості управлінських рішень фінансових менеджерів, знаходить своє відображення в динаміці таких показників. Тобто у якості ознаки упорядочення показників можна використати міри їх динаміки, наприклад, темпи зростання.

Упорядочений ряд мір руху показників дозволяє виразити динаміку показників у їх взаємозв'язку, тобто дозволяє оцінити стан системи, котрий ні одним з показників окремо оцінений бути не може.

Управлінські дії, спрямовані на діагностику і удосконалення формуванням фінансового стану, можуть бути описані за допомогою формулювання відповідних цільових установок. Такі установки можуть бути виражені на основі упорядкування двох чи більше показників, що характеризують ефективність прийнятих раніше управлінських рішень менеджерами підприємства, а мета полягає у підтриманні такого порядку.

Цілеспрямованою побудовою і контролем динаміки показників можна не тільки визначити напрямок руху ділової активності підприємства, але і управляти цим рухом для досягнення поставленої мети.

Кращому динамічному стану фінансових показників підприємства відповідає нормативний або еталонний порядок мір їх руху. Такий еталонний порядок показників може слугувати точкою відліку при оцінці фактичної динаміки аналізованих показників, тобто моделлю динаміки формування і діагностики фінансового стану підприємства.

Процес формування моделі у вигляді динамічних показників включає такі кроки [41]:

- формування динамічного ряду;
- розрахунок оцінок стійкості, мінливості та стабільності;
- факторний аналіз оцінки стійкості.

Крок 1. Формування динамічного ряду показників здійснюється у такій послідовності:

1.1. Обґрунтування множини показників;

1.2. Економічна інтерпретація співвідношення темпів зростання показників;

1.3. Еталонне упорядкування пар показників за темпами їх зростання;

1.4. Ранжування показників і формування графа переваг показників за темпами їх зростання.

1.1. Обґрунтування множини показників.

Для аналізу відібрані такі показники, які, як зазначено у наукових літературних джерелах, характеризують ефективність процесу управління формуванням фінансового стану підприємства (далі процесу), а саме:

- необоротні активи (НА);
- оборотні активи (ОА);
- запаси товарно-матеріальних цінностей (З);
- поточна дебіторська заборгованість (ДЗ);
- грошові кошти і поточні фінансові інвестиції (ГК);
- активи, всього (А);
- власний капітал (ВК);
- довгострокові пасиви (ДП);

- кредиторська заборгованість (КЗ);
- виручка від реалізації продукції (ВР);
- собівартість реалізованої продукції (С);
- валовий прибуток;
- власні оборотні кошти (ВОК);
- чистий прибуток (ЧП).

1.2. Економічна інтерпретація співвідношення темпів зростання показників. Співвідношення між вказаними вище показниками характеризують такі фінансові коефіцієнти:

- оборотність оборотних коштів (ВР/ОА);
- оборотність запасів (С/З);
- оборотність дебіторської заборгованості (ВР/ДЗ);
- оборотність кредиторської заборгованості (С/КЗ);
- оборотність грошових коштів (ВР/ГК);
- співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості (ДЗ/КЗ);
- рентабельність оборотних активів (ВП/ОА);
- рентабельність активів (ЧП/А);
- рентабельність власного капіталу (ЧП/ВК);
- питома вага власних оборотних коштів у вартості оборотних активів (ВОК/ОА);
- співвідношення оборотних і необоротних активів (ОА/НА);
- коефіцієнт автономії (ВК/А).

1.3. Еталонне упорядкування пар показників за темпами їх зростання. Подані вище аналітичні фінансові коефіцієнти задають не тільки абсолютні співвідношення між показниками, що їх формують, але також розглядаються в динаміці, характеризують позитивну чи негативну тенденцію у функціонуванні підприємства. Уяву про зростання коефіцієнта як про позитивну тенденцію задає таке еталонне співвідношення між показниками, за якого показник, що знаходиться у чисельнику, повинен зростати швидше, ніж показник, що

знаходиться у знаменнику.

Зростання першого коефіцієнта оцінюється як сприятлива тенденція. Наприклад, у моделі динаміки темпи зростання виручки від реалізації продукції повинні випереджати темпи зростання (Т) оборотних коштів: $T(BP) > T(OK)$.

На основі такого підходу встановлені еталонні співвідношення між показниками:

$$\begin{aligned} T(BP) > T(OA); T(C) > T(Z); T(BP) > T(DZ); T(C) > T(KZ); T(BP) > T(GK); \\ T(DZ) > T(KZ); T(BP) > T(OA); T(ЧП) > T(A); T(ЧП) > T(BK); T(ВОК) > T(OA); \\ T(OA) > T(НА); T(BK) > T(A). \end{aligned} \quad (3.2)$$

1.4. Ранжування показників і формування переваг показників за темпами їх зростання.

Зручною формою подання нормативних співвідношень є матриця переваг.

Формально матриця нормативних співвідношень за темпами зростання може бути описана таким чином:

a_{ij} – елемент матриці переваг, що знаходиться на перетині i -го рядка і j -го стовпця;

$a_{ij} = 1$, якщо i -ий показник повинен зростати швидше j -го;

$a_{ij} = -1$, якщо i -ий показник повинен зростати повільніше j -го;

$a_{ij} = 0$, якщо нормативне співвідношення між i -м і j -м показниками не виявлено.

Сформована таким чином матриця (табл. 3.5) являє собою норматив динаміки фінансового стану підприємства.

На основі табл. 3.5 можна побудувати загальне упорядкування показників, котре і виступає в ролі динамічної моделі. Так, чистий прибуток повинен мати переваги за темпами росту у порівнянні з більшістю показників, за виключенням грошових коштів, валового прибутку і власного оборотного капіталу (нейтральні показники). Тому чистий прибуток необхідно розмістити на початок еталонного (нормативного) ряду.

Таблиця 3.5 – Норматив динаміки фінансового стану підприємства

Показ- ники	НА	ОА	З	ДЗ	ГК	А	ВК	ДП	КЗ	ВР	С	ВП	ВОК	ЧП
НА	0	0	0	0	-1	0	-1	1	0	-1	0	-1	-1	-1
ОА	0	0	0	0	-1	1	0	1	0	-1	0	-1	-1	-1
З	0	0	0	0	-1	0	0	0	0	-1	-1	-1	-1	-1
ДЗ	0	0	0	0	0	1	0	1	1	-1	0	-1	0	-1
ГК	1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	1	0
А	0	-1	0	-1	-1	0	-1	1	-1	-1	0	-1	-1	-1
ВК	1	0	0	0	-1	1	0	1	0	-1	0	-1	-1	-1
ДП	-1	-1	0	-1	-1	-1	-1	0	-1	-1	0	-1	-1	-1
КЗ	0	0	0	-1	-1	1	0	1	0	-1	0	-1	-1	-1
ВР	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	-1	0	-1
С	0	0	1	0	0	0	0	0	0	-1	0	-1	0	-1
ВП	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0
ВОК	1	1	1	0	-1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
ЧП	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0

На друге місце за нормативними темпами зростання необхідно поставити виручку від реалізації (перевага у порівнянні з 9-ма показниками), на третє – грошові кошти (перевага у порівнянні з 8-ю показниками) і т.д.

Нормативне упорядкування показників за темпами їх зростання можна записати так:

$$T(\text{ЧП}) > T(\text{ВП}) > T(\text{ВР}) > T(\text{ГК}) > T(\text{ВОК}) > T(\text{ДЗ}) > T(\text{ВК}) > T(\text{ОА}) > \\ > T(\text{КЗ}) > T(\text{С}) > T(\text{НА}) > T(\text{А}) > T(\text{З}) > T(\text{ДП}). \quad (3.3)$$

Крок 2. Розрахунок оцінок стійкості, мінливості та стабільності виконується у такій послідовності:

- 2.1. Розрахунок темпів зростання показників за аналізований період часу;
 - 2.2. Упорядкування показників за фактичними темпами зростання;
 - 2.3. Розрахунок інверсій;
 - 2.4. Розрахунок оцінок стійкості;
 - 2.5. Розрахунок оцінки мінливості.
- 2.1. Розрахунок темпів зростання показників за аналізований період часу.

Інтегральні фінансові показники розраховані на прикладі ПАТ «Концерн Хлібпром» (табл. 3.6). Темпи зростання показників розраховані як відношення абсолютного значення показника у наступному періоді до відповідного значення у попередньому періоді.

Таблиця 3.6 – Середні значення і темпи росту показників ПАТ «Концерн Хлібпром»

Показники	Абсолютні значення, млн.грн			Темпи зростання	
	2020р.	2021р.	2022р.	21/22	22/21
ЧП	43,9	17,1	21,1	0,386	1,235
ВП	466,4	463,5	576,0	0,996	1,241
ВР	1269,8	1474,9	1702,1	1,161	1,154
ГК	10,0	9,5	35,4	0,950	3,684
ВОК	-6,5	-7,9	11,3	0	1,000
ДЗ	106,7	127,2	94,3	1,159	0,740
ВК	284,3	301,4	322,4	1,060	1,070
ОА	230,6	273,3	339,1	1,182	1,242
КЗ	124,3	164,4	203,4	1,322	1,230
С	803,4	1011,3	1126,1	1,259	1,114
НА	512,2	576,1	581,2	1,125	1,009
А	750,6	849,4	920,3	1,130	1,084
З	107,4	129,8	202,1	1,215	1,554
ДП	242,3	266,9	270,2	1,103	1,011

2.2. Упорядкування показників за фактичними темпами зростання.

У табл. 3.7 відібрані для моделі динаміки показники, записані у еталонному порядку (графа 1). У відповідності з місцем у моделі показникам присвоюється еталонний ранг (графі 2). Показнику, що має найбільший фактичний темп зростання у кожному кварталі, присвоюється перший номер (фактичний ранг), що слідує за ним – другий і т.д. (графі 3 і 4).

2.3. Розрахунок інверсій здійснюється у відповідності з формулою визначення оцінки стійкості, тобто близькості фактичного і еталонного упорядкування темпів зростання показників, а саме:

Таблиця 3.7 – Упорядкування показників за фактичними темпами зростання для розрахунку інверсій ПАТ «Концерн Хлібпром»

Показники*	Еталонний ранг (i)	Фактичні ранги		Інверсії			
		2021	2022	2021		2022	
				для i<j	для i>j	для i<j	для i>j
1	2	3	4	5=3-2	6	7	8
ЧП	1	13	5	12	0	4	0
ВП	2	11	4	9	0	2	0
ВР	3	5	7	2	0	4	0
ГК	4	12	1	8	0	0	3
ВОК	5	14	14	9	0	9	0
ДЗ	6	6	13	0	0	7	0
ВК	7	10	9	3	0	2	0
ОА	8	4	3	0	4	0	5
КЗ	9	1	6	0	8	0	3
С	10	2	8	0	8	0	2
НА	11	8	12	0	3	1	0
А	12	7	11	0	5	0	1
З	13	3	2	0	10	0	11
ДП	14	9	10	0	5	0	4
Сума інверсій				43	43	29	29

$$C_{T_n} = 1 - \frac{\sum_{i=1}^n I_i}{n(n-1)}, \quad (3.4)$$

де C_{T_n} – оцінка стійкості процесу формування і використання оборотних коштів підприємства;

n – кількість показників у динамічному ряді;

I_i – кількість інверсій у фактичному порядку для показника, що має i -ий ранг у динамічному ряді.

i – показника, що має i -ий ранг у динамічному ряді.

Стійкість такого процесу є узагальненою оцінкою формування та використання оборотних коштів. Вона характеризує міру наближення до еталону і не залежить від досягнутого у минулому.

Показники знаходяться у інверсії за умови, коли показник порівнюється з

показниками, що мають еталонний ранг більший, ніж даний, а фактичні ранги цих показників менше фактичного рангу першого показника. Значення п'ятої графі табл. 5.3 розраховується різницею значень графі 3 і 2, а значення графі 6 – 2 і 3. Так, для показника ВП для 2021 року кількість інверсій складає: графа 5 – 9 (11-2), графа 6 – 0 (2-11). Аналогічно розраховуються інверсії для інших показників і для 2022 року.

2.4. Розрахунок оцінок стійкості здійснюється у відповідності з формулою (3.4):

$$Cm_{np}^0 = 1 - \frac{43 + 43}{14(14 - 1)} = 0,527$$

$$Cm_{np}^1 = 1 - \frac{29 + 29}{14(14 - 1)} = 0,681$$

Отже, ефективність процесу управління фінансовим станом досліджуваного підприємства у звітному періоді у порівнянні з базисним дещо покращилася.

2.5. Розрахунок оцінки мінливості здійснюється на основі обчислення інверсій показників у двох фактичних упорядкуваннях у другому і третьому кварталах (табл. 3.8).

Оцінка мінливості процесу характеризує перехід від одного рівня реалізації зафіксованих у моделі динаміки завдань підприємства – до іншого. Вона показує зв'язок між приростом оцінки стійкості, що викликаний змінами в структурі руху показників, і величиною самих структурних зрушень. Ця оцінка змінюється у інтервалі від -1 до $+1$. Коли $Mn_{\pi} = +1$, то це свідчить про те, що процес управління оборотними коштами підприємства не змінився і всі співвідношення між розміром і структурною динамікою показників збереглися.

Коли $Mn_{\pi} = -1$, то це свідчить про те, що всі зміни у структурі руху показників зменшують оцінку стійкості, тобто носять негативний характер.

Оцінка $Mn_{\pi} = 0$ виходить у випадку, коли кількість інверсій показників, що забезпечують поліпшення функціонування підприємства, співпадає з кількістю інверсій, що погіршують його, або у випадку незмінності процесу.

Таблиця 3.8 – Інверсії двох фактичних упорядкувань показників ПАТ «Концерн Хлібпром»

Фактичні ранги у 2021 р. (i)	Показники*	Фактичні ранги у 2022 р.	Інверсії	
			для $i < j$	для $i > j$
13	ЧП	5	0	8
11	ВП	4	0	7
5	ВР	7	2	0
12	ГК	1	0	11
14	ВОК	14	0	0
6	ДЗ	13	7	0
10	ВК	9	0	1
4	ОА	3	0	1
1	КЗ	6	5	0
2	С	8	6	0
8	НА	12	4	0
7	А	11	4	0
3	З	2	0	1
9	ДП	10	1	0
Сума інверсій			29	29

Оцінка мінливості процесу розраховується за такою формулою:

$$M_{нп} = \frac{\sum_{i=1}^n I_i^0, E - \sum_{i=1}^n I_i^1, E}{\sum_{i=1}^n I_i^0, I_i^1}, \quad (3.5)$$

де $M_{нп}$ – показник оцінки мінливості процесу формування і використання оборотних коштів підприємства;

$\sum_{i=1}^n I_i^0, E$ – сума інверсій у фактичному порядку показників у базисному періоді відносно еталонного порядку E , заданого у динамічному нормативі;

$\sum_{i=1}^n I_i^1, E$ – сума інверсій у фактичному порядку показників у звітному періоді відносно еталонного порядку E , заданого у динамічному нормативі;

n – кількість показників у динамічному нормативі.

Підставляючи дані табл. 3.7 і 3.8 у формулу (3.5), маємо:

$$M_{H_n} = \frac{(43 + 43) - (29 + 29)}{29 + 29} = 0,483.$$

Отже, стабільність реалізації процесу формування фінансового стану досліджуваного підприємства суттєво підвищилася.

Крок 3. Факторний аналіз оцінки стійкості. Факторний аналіз стійкості виконується у такій послідовності:

3.1. Розрахунок впливу кожного показника на приріст (зменшення) оцінки стійкості;

3.2. Розрахунок впливу кожного показника на значення оцінки фінансової стійкості;

3.3. Виявлення проблем на підставі побудови матриці порушень.

3.1. Розрахунок впливу показників на зміну оцінки стійкості.

Приріст стійкості процесу підприємства розраховується за такою формулою:

$$\Delta C_{T_n}(P_i) = \frac{I_i^0 - I_i^1}{n(n-1)}, \quad (3.6)$$

де $\Delta C_{T_n}(P_i)$ – приріст стійкості процесу, що сформований динамікою співвідношень темпів зростання і-го показника з іншими;

I_i^0 , I_i^1 – кількість інверсій і-го показника відповідно у базисному і звітному упорядкуванні показників по відношенню до встановленого за еталоном;

n – кількість показників у динамічній моделі.

Зміна оцінки стійкості процесу під впливом динаміки і-го показника розраховується за формулою:

$$\alpha_i = \frac{\Delta C_{T_n}(P_i)}{C_{T_n}^0} \cdot 100\%, \quad (3.7)$$

де α_i – зміна оцінки стійкості процесу під впливом динаміки і-го показника.

Частка приросту (зменшення) оцінки стійкості процесу, обумовленого динамікою і-го показника, розраховується за такою формулою:

$$\beta_i = \frac{\Delta C_{T_{II}}(\Pi_i)}{\Delta C_{T_{II}}} \cdot 100\%, \quad (3.8)$$

де β_i – частка приросту (зменшення) оцінки стійкості процесу, обумовленого динамікою і-го показника;

$\Delta C_{T_{II}}$ – загальний приріст оцінки стійкості процесу ($\Delta C_{T_{II}} = C_{T_{II}}^0 - C_{T_{II}}^1$).

Оцінка стійкості процесу є оцінкою динамічною, а тому є можливість здійснювати факторне розкладання не тільки її приросту, але і абсолютного значення, що можливо завдяки використанню саме ординальної шкали. Такий підхід дозволяє оцінювати вплив факторів по тому, на скільки вони знизили оцінку стійкості процесу у порівнянні з ідеальною (еталонною).

Розрахунок впливу кожного показника на приріст (зменшення) оцінки стійкості процесу подано в графі 5 табл. 3.9. Загальний вплив дорівнює збільшенню оцінки стійкості: $0,681 - 0,528 = 0,153$.

У графі 6 розраховується відносний вплив кожного показника відносно до базисного рівня на приріст оцінки стійкості процесу. Загальний вплив дорівнює темпу приросту оцінки стійкості:

$$(0,681 - 0,527) / 0,527 \times 100\% = 29,2\%.$$

У графі 7 розраховується вплив кожного показника на приріст (зменшення) оцінки стійкості процесу відносно самого приросту, обумовленого динамікою і-го показника. Найбільш позитивний вплив спричинили такі фактори: розмір і динаміка грошових коштів, власні оборотні кошти і власний капітал; менший позитивний вплив – зміна суми оборотних активів. Зміна показників величини дебіторської заборгованості, запасів, виручки від реалізації і валового прибутку спричинили негативний вплив на процес формування фінансового стану досліджуваного підприємства.

Таблиця 3.9 – Факторний аналіз оцінки стійкості процесу формування фінансового стану ПАТ «Концерн Хлібпром» за 2022 р.

Показники*	Еталонний ранг	Інверсії		Вплив на приріст $С_{Тп}$			Вплив на значення	
		I_i^0	I_i^1	$\Delta C_{Тп}(P_i)$	$\alpha_i, \%$	$\beta_i, \%$	$\Delta C_{Тп}(P_i)$	$\sigma_i, \%$
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ЧП	1	12	4	0,044	8,349	28,6	0,022	6,8
ВП	2	9	2	0,038	7,211	24,8	0,011	3,4
ВР	3	2	4	-0,011	-2,087	-7,0	0,022	6,8
ГК	4	8	3	0,027	5,123	17,6	0,027	8,4
ВОК	5	9	9	0	0	0	0,049	15,4
ДЗ	6	0	7	-0,038	-7,211	-24,8	0,036	11,2
ВК	7	3	2	0,005	0,949	3,3	0,011	3,4
ОА	8	4	5	-0,005	-0,949	-3,3	0,027	8,4
КЗ	9	8	3	0,027	5,123	17,6	0,016	5,0
С	10	8	2	0,033	6,262	21,6	0,011	3,4
НА	11	3	1	0,011	2,087	7,2	0,005	1,6
А	12	5	1	0,022	4,175	14,4	0,005	1,6
З	13	10	11	-0,005	-0,949	-3,3	0,057	17,8
ДП	14	5	4	0,005	0,949	3,3	0,022	6,8
	Всього	86	58	0,153	29,004	100,0	0,321	100,0

3.2. Розрахунок впливу кожного показника на значення оцінки стійкості процесу подано у графі 8 табл. 3.9.

$$\Delta C_{Тп}(P_i)^* = \frac{I_{i<j} + I_{i>j}}{n(n-1)}, \quad (3.9)$$

де $\Delta C_{Тп}(P_i)^*$ – показник оцінки стійкості процесу під впливом динаміки окремого показника;

$I_{i<j}$ – кількість інверсій i -го показника у фактичному упорядкуванні відносно встановленого за еталоном;

$I_{i>j}$ – кількість інверсій i -го показника в упорядкованому ряді (еталонний ранг у порівнянні з фактичним рангом);

n - кількість показників у моделі динаміки.

Підставляючи у формулу (3.9) відповідні дані з табл. 3.9, наприклад, для

показника ВП, одержимо:

$$\Delta C m_n (P_i)^* = \frac{2+0}{14(14-1)} = 0,011,$$

Аналогічно розраховано вплив інших показників на значення оцінки стійкості процесу.

Необхідно зазначити, що загальний вплив дорівнює різниці максимально можливої і фактичної оцінки стійкості процесу: $1 - 0,679 = 0,321$.

У графі 9 розраховується відносний вплив кожного показника на значення оцінки стійкості процесу. Загальний вплив прийнято за 100 %.

Дані табл. 3.12 свідчать, що найбільший вплив на оцінку стійкості процесу спричиняють запаси (17,8%), власний оборотний капітал (15,4%), менший – валовий прибуток, власний капітал, собівартість реалізованої продукції (по 3,4%), найменший – необоротні активи і всі активи (по 1,6 %).

Результати аналізу свідчать про те, що на досліджуваному підприємстві є значні недоліки в управлінні запасами і власним оборотним капіталом, що суттєво впливає на погіршення його фінансового стану.

3.3. Виявлення проблем здійснюється на основі побудови матриці порушень. Матриці порушень для 2021 і 2022 років аналізованого підприємства, які будуються на основі даних табл. 3.9, подано в табл. 3.10 і 3.11.

Знак «-» ставиться у випадку, коли фактичний ранг є меншим від еталонної динаміки відповідного показника, у іншому випадку ставиться знак «+».

На основі даних табл. 3.10 і 3.11 складається підсумкова матриця порушень (табл. 3.12). Так, на досліджуваному підприємстві за два роки темпи зростання виручки від реалізації продукції були вищими, ніж валового прибутку, що не відповідає еталонному упорядкуванню даних показників. Отже, в підсумковій матриці порушень (табл. 3.12). на перетині зазначених показників записується цифра 2. У випадку, коли фактичні темпи зростання аналізованих показників відповідають еталонному значенню, тоді в таблиці відповідно записують цифру 0, що свідчить про відсутність порушень динамічного упорядкування показників.

Таблиця 3.12 – Підсумкова матриця порушень еталонної динаміки показників на ПАТ «Концерн Хлібпром», що мали місце у 2021-2022 рр.

Показники*	Нормативний ранг	Показники*													
		ЧП	ВП	ВР	ГК	ВОК	ДЗ	ВК	ОА	КЗ	С	НА	А	З	ДП
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
ЧП	1		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
ВП	2	2		2	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2
ВР	3	2	2		1	2	2	2	1	1	1	2	2	1	2
ГК	4	2	2	2		2	2	2	1	1	1	2	2	0	2
ВОК	5	1	1	2	1		2	2	0	1	1	2	2	0	2
ДЗ	6	1	1	2	1	2		2	0	0	1	2	2	0	2
ВК	7	1	1	1	1	2	1		0	0	2	2	2	1	1
ОА	8	1	1	0	1	2	1	2		1	1	2	1	1	2
КЗ	9	2	2	1	2	1	0	1	1		1	0	0	1	0
С	10	2	2	1	2	1	0	2	1	1		1	1	0	0
НА	11	2	1	1	2	2	0	0	1	1	1		0	1	1
А	12	2	1	1	1	2	0	0	1	0	1	1		0	0
З	13	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1		1
ДП	14	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Матриця порушень – засіб виявлення і оцінки проблем, що впливають на процес формування і використання оборотних коштів підприємства. Передусім, необхідно проаналізувати ті невиконані еталонні співвідношення, які виконувалися у попередні періоди.

Аналіз даних табл. 3.11 і 3.12 свідчить про те, що у 2022 році у порівнянні з 2021 роком суттєво погіршилося фактичне упорядкування показників, що впливають на ефективність процесу формування фінансового стану підприємства, відносно встановленого за еталоном. Кількість таких порушень зросла з 90 до 125.

Особливому аналізу повинні піддаватися «застарілі» проблеми, про які свідчать матриці порушень, побудовані за декілька періодів. Якщо від періоду до періоду відповідні показники матриці порушень залишаються зі знаком «-», то це свідчить, що аналізований показник має несприятливу тенденцію. І тому, необхідно розробити заходи щодо її зміни.

Таким чином, аналіз на основі використання запропонованої моделі дозволяє виявити фактори і проблеми, упорядкувати їх з точки зору черговості впливу на фактори з метою вирішення проблем, що виникли, та попередити нові проблеми. Модель формування фінансового стану в еталонному напрямку на основі системного аналізу упорядкування показників може бути ефективним інструментом фінансової діагностики і управління фінансовими ресурсами підприємства.

Висновки до розділу 3

Для забезпечення ефективних умов формування джерел фінансування оборотних коштів необхідно кваліфіковано одночасно управляти рухом як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. У якості вихідних даних для такої оцінки необхідно враховувати борги, що відносяться до аналізованого періоду. Аналіз свідчить, що за поєднання більш швидкої оборотності кредиторської заборгованості у порівнянні з дебіторською і більш високою сумою платежу кредиторам, ніж платіж, одержаний від дебіторів, брак грошових коштів у обігу буде мати місце протягом усього періоду. Тому таке поєднання умов бажано не допускати. У всіх інших величини, що знаходяться у наведеній нерівності (3.1), випадках доцільно регулювати щоб у межах можливостей ліквідувати брак грошових коштів у обігу або хоча б зменшувати її розмір і тривалість перебування.

Запропоновано для виявлення застарілих проблем щодо управління фінансовими проблемами, що впливають на стан формування фінансових ресурсів і ефективність їх використання використувати модель у вигляді динамічних показників, яка включає такі кроки: формування динамічного ряду; розрахунок оцінок стійкості, мінливості та стабільності; факторний аналіз оцінки стійкості.

ВИСНОВКИ

Фінансові ресурси виступають найбільш цінним активом підприємства, котрий, постійно обертаючись, забезпечує функціонування інвестиційної, операційної і фінансової діяльності. фінансові ресурси підприємства – це грошові доходи і нагромадження, які формує підприємство у процесі своєї господарської діяльності за рахунок власних, позикових і залучених джерел, і використовує для формування активів підприємства, грошових резервів, виконання фінансових зобов'язань, стимулювання працівників, а також для виконання інших завдань з метою забезпечення ефективного розвитку підприємства.

Джерелами формування фінансових ресурсів власні, отримані безоплатно з бюджету та позикові засоби. Так, власні - є внесками засновників та акціонерів до статутного капіталу на початку роботи суб'єкта господарювання або формуються під час здійснення господарської діяльності та є його власністю. Також, фінансові ресурси можуть бути отримані на безоплатній основі в результаті цільового фінансування з бюджету, позабюджетних фондів для поповнення власних фінансових ресурсів. Позикові фінансові ресурси отримуються в результаті кредитування за принципами повернення та платності.

Ефективність діяльності будь-якого суб'єкта господарювання в сучасних умовах визначається через комплексну оцінку за допомогою системи взаємопов'язаних показників і коефіцієнтів, які відображають ефективність функціонування системи управління його фінансовими ресурсами на етапах їх формування, розподілу та відтворення. Ефективність використання фінансових ресурсів передбачає оцінювання на засадах аналізу фінансового стану підприємства, а отже, визначається наступними групами показників: показники рентабельності показники фінансової стійкості; показники ліквідності; показники ділової активності.

Проведений аналіз стратегії формування фінансових ресурсів ПАТ «Концерн Хлібпром» показав, що функціонуючи в умовах війни і, як наслідок,

кризових ситуацій на ринку сировини, важливим для компанії є ефективно і гнучке управління її платоспроможністю та забезпечення належного рівня ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності.

Протягом аналізованого періоду у структурі власного капіталу бачимо позитивні зміни. По-перше, йде зменшення суми непокритого збитку, він зменшився за 2020-2021 рр. на 17485 тис.грн, а за 2021-2022 рр на 23093 тис. грн. Звичайно, наявність непокритого збитку у структурі власного капіталу є негативним фактором, але те що він зменшується свідчить про поліпшення менеджменту компанії. Діагностика структури фінансових ресурсів показала, що питома вага власного капіталу не досягає нормативного рівня 50%. Прото слід відмітити і позитивну тенденцію, що структура капіталу є стабільною. І не зважаючи на високу питому вагу позикового капіталу підприємство нарощує обсяги виручки від реалізації продукції. Протягом аналізованого періоду у структурі власного капіталу бачимо позитивні зміни. По-перше, йде зменшення суми непокритого збитку.

Найбільшу питому вагу у структурі позикового капіталу займають інші довгострокові зобов'язання. За аналізований період вони коливались від 35 до 40 %. Другим за обсягом у структурі позикових джерел є кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги, і в 2022 р. вона склала 20%.

Загальна сума запозичень зросла на 71855 тис. грн, з 243965 тис. грн до 315820 тис. грн. Це зростання відбулося за рахунок збільшення поточних позик на 55187 тис. грн, поточної частини непоточних зобов'язань на 12545 тис. грн. та непоточної частини непоточних зобов'язань на 4123 тис. грн. Як видно, що найбільш суттєвим фактором збільшення запозичень є зростання поточних позик. Короткострокові кредити банків зросли з 1 % у 2021 р. до 11 % у 2022 р.

В цілому структура позикових джерел за 2020-2022 рр. майже не змінилася. Дещо змінилася структура поточних зобов'язань. Підприємство почало більш активно використовувати короткострокові кредити банків, а кредиторська заборгованість скоротилася.

Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів підприємства показав, що підприємству слід оптимізувати структуру капіталу, що в цілому поліпшить показники ефективності, які не відповідають нормативним.

Показники результативності мають позитивне значення. За останній період (2021-2022рр.) у них є позитивна тенденція. Але в цілому вони змінювалися не суттєво. Так, показник рентабельності продукції за валовим прибутком коливався на рівні 45,8 – 58.1 %. У 2021 р. відбулося його зниження, але в наступному періоді ми бачимо його зростання, але це зростання не дозволило досягти рівня 2020 р. Але в цілому ми позитивно оцінюємо результативність діяльності підприємства і, можемо сказати, про підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. Результативність діяльності дозволяє підприємству накопичувати нерозподілений прибуток і зменшувати частку непокритого збитку, що відображено у структурі його власного капіталу. При аналізі ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності знаходиться у межах нормативних значень. Коефіцієнт абсолютної ліквідності та загальної ліквідності дещо нижче нормативних значень.

Також бачимо негативні тенденції показника чистого оборотного капіталу, це стосується 2021 р., він мав від'ємне значення -782 тис. грн. Від'ємне значення цього показника свідчить, що підприємство немає достатньо коштів для забезпечення стабільної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів. Це створює ризик втрати ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості.

Також, слід відзначити, що підприємство має проблеми з фінансовою стійкістю. Але тим не менше, за останні 2 роки його тип фінансової стійкості визначається як нестійкий фінансовий стан – коли запаси забезпечуються за рахунок власних оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів і позик, тобто за рахунок усіх основних джерел формування запасів і витрат; є недостатньою ліквідність, виникає періодична неплатоспроможність, сповільнюється оборотність оборотних активів, а тому є потреба у залученні додаткових джерел фінансування. Однак, при цьому є

можливість відновлення платоспроможності. Сума функціонуючого капіталу і короткострокових кредитів та позик складає загальну величину основних джерел формування запасів.

Показники якісного виміру ділової активності показують доволі непогані результати. Що означає не лише нормальну ділову активність, а й те, що у підприємства є потенціал поліпшити інші аспекти ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Для забезпечення ефективних умов формування джерел фінансування оборотних коштів необхідно кваліфіковано одночасно управляти рухом як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. У якості вихідних даних для такої оцінки необхідно враховувати борги, що відносяться до аналізованого періоду. Аналіз свідчить, що за поєднання більш швидкої оборотності кредиторської заборгованості у порівнянні з дебіторською і більш високою сумою платежу кредиторам, ніж платіж, одержаний від дебіторів, брак грошових коштів у обігу буде мати місце протягом усього періоду. Тому таке поєднання умов бажано не допускати. У всіх інших величини, що знаходяться у наведеній нерівності (3.1), випадках доцільно регулювати щоб у межах можливостей ліквідувати брак грошових коштів у обігу або хоча б зменшувати її розмір і тривалість перебування.

Запропоновано для виявлення застарілих проблем щодо управління фінансовими проблемами, що впливають на стан формування фінансових ресурсів і ефективність їх використання використувати модель у вигляді динамічних показників, яка включає такі кроки: формування динамічного ряду; розрахунок оцінок стійкості, мінливості та стабільності; факторний аналіз оцінки стійкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Веретенникова Г. Б. Формування фінансових стратегій промислових підприємств: дис... канд. екон. наук: 08.06.01. Харків, 2005. 20 с.
2. Красношайка В. В., Моргун О. В. Фінансові стратегії у контексті антикризового управління. *Ефективна економіка*. 2013. № 2, URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1834>.
3. Джерелейко С.В., Лопатовський В.Г., Шпильований В.А. Дефініція понять «фінансові ресурси» та «грошові кошти». *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С.131-138.
4. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>.
5. Катан Л. І., Сидоренко А. І. Фінансові ресурси підприємства та особливості їх формування. *Ефективна економіка*. 2014. № 6. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/3087/1/1.pdf>.
6. Бердар М.М. Складові оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2010. Вип. 21. С.272-279. URL: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/-data/2010_21/Zb21_36.pdf.
7. Кальченко М. М. Формування та використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Вип. 2 (53) URL: <https://core.ac.uk/reader/147038550>.
8. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. та ін. Фінанси підприємств / за ред. .М. Поддєрьогін. Київ : КНЕУ, 2006. 552 с.
9. Бланк И.А. Управление активами. Київ : Ника-Центр: Эльга, 2002. 720 с.
10. Алопій В. В., Шутовська Н. О., Серєда С. А. Основи підприємництва: навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2014. 324 с.
11. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ : МАУП, 2004. 328 с.
12. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіс суб'єктів господарювання :

монографія / Л. А. Лахтіонова. Київ : КНЕУ, 2001. 387 с.

13. Павлюк К. В. Фінансові ресурси держави : монографія Київ : “НІОС”, 2007. 24 с.

14. Біла О. Г. Фінанси підприємства : навчальний посібник. В-во ПП «Магнолія 2006», 2012. 384 с.

15. Базецька Г. І., Суботовська Л. Г., Ткаченко Ю. В. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері: навч. посіб. Харків : ХНАМГ, 2012. 292 с.

16. Яременко В.Г., Салманов Н.М. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 19., частина 3. С. 158- 162.

17. Кірейцев Г. Фінанси підприємств: навч. посібник: курс лекцій / За ред. д.е.н., проф. Г. Г. Кірейцева. Київ: ЦУЛ, 2002. 268 с.

18. Кропівцова Н. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг*. 2011. Вип. 1. С. 261–268.

19. Журавльова Т.О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка і держава*. 2020. №3. С. 42 – 45.

20. Гудзь О.Є., Стецюк П.А. Концептуальні засади формування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice 1* URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v1i32.200530>.

21. Дропа Я.Б., Терешко О.М. Формування фінансових ресурсів в сучасних умовах розвитку фінансових систем. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/60-1.pdf>.

22. Зеліско І. М. Управління фінансовими ресурсами аграрно-промислових компаній: монографія Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2014. 420 с.

23. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник / К.В. Ізмайлова. Київ : МАУП, 2000. 358 с.

24. Опачанський Д. Методи визначення приросту фінансових ресурсів

підприємства, напрямків та ефективності їх використання. *Економіст*. 2006. № 12. С. 44 – 47.

25. Любенко Н.М. Методологія аналітичних оцінок процесів формування фінансових ресурсів на підприємствах виробничої сфери. *Фінанси України*. 2007. № 11. С. 110 – 118.

26. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручник / 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Либідь, 2002. 384 с.

27. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія Київ : ННЦ ІАЕ, 2007. 578 с.

28. Зятковський І. В. Теоретичні засади фінансів підприємств. *Фінанси України*. 2000. № 4. С. 17 - 26.

29. Опарін В.М. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення. *Вісник НБУ*. 2000. Травень. С. 10 – 11.

30. Приступа Л. А., Адамович М. М., Редькін Д. О. Оцінка впливу фінансових ресурсів на конкурентоспроможність підприємства. *Школа професійного бухгалтера*. 2007. № 11 (71). С. 23-24.

31. Великий Ю.М., Топоріна Є.В. Методичні аспекти ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/93.pdf.

32. Дорохова Л. М., Недільська Л. В. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Бізнес Інформ*. 2017. № 1. С. 241-246. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2017_1_39.

33. Дибайло А.В. Методичні засади оцінювання ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/55-3.pdf>.

34. Нивен Пол Р. Сбалансированная Система Показателей – шаг за шагом: Максимальное повышение эффективности и закрепление полученных результатов: [пер. з англ.; за наук. ред. М. Горського] Днепропетровск : Баланс-Клуб, 2003. 328с.

35. Клименко В.С. Методика оцінки платоспроможності та ліквідності

підприємства. URL: http://www.vtei.com.ua/konfa/27_03/4/7.pdf.

36. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2014. Вип. 1(42). С. 191-196.

37. Бондаренко О. С. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання легкої промисловості України. *Ефективна економіка*. № 4, 2016 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5102>.

38. Кобилецький В. Р. Коефіцієнт фінансової автономії (Коефіцієнт фінансової незалежності). *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/346-pokaznik-finansovoji-avtonomiji-pokaznik-finansovoji-nezalezhnosti>.

39. Бугай А. В. Збалансування дебіторської і кредиторської заборгованості – важлива умова поліпшення платоспроможності підприємства. *Економіка: проблеми теорії та практики*. Дніпропетровськ : ДНУ, 2005. Випуск 199: В 4 т. Том IV. С. 837-843.

40. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств: підручник. Київ : КНЕУ, 2006. 552 с.

41. Горбунова А.В. Ліквідність в оцінці і діагностиці фінансового стану підприємства : монографія. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2015. 214с.

42. Багацька К.В., Говорушко Т.А., Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: НУХТ, 2014. 320 с.

43. Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон А. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.

44. Фінансовий менеджмент : підручник / за заг. ред. А.М. Поддєрьогіна. Київ : КНЕУ, 2017. 534 с.

45. Островська Г.Й. Фінансовий менеджмент: підручник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. 512 с.

46. Грабовецький Б.Є., Шварц І.В. Фінансовий аналіз та звітність : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2011. 281 с

47. Ажаман І. А. Жидков О. І. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства. *Економіка та держава*, 2018. №4. С. 22-25.
48. Афанасьєв М.В., Білоконенко Г.В. Економічна діагностика: навч. метод. посіб. ВД «ІНЖЕК» Харків. 2007. 296 с.
49. Герасимчук В. Г. Розвиток підприємств: діагностика, стратегія, ефективність. Київ.: Вища шк., 1995. 265 с.
50. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
51. Дзюбинська Х. М., Шашина М. В Соціально-економічні фактори впливу на рівень виробничого потенціалу підприємств. *Регіональна економіка та управління*. 2017. №5, С. 53-57.
52. Круша П.В., Шелехова К.В. Економіка підприємства (Книга 1) Київ.: Політехніка, 2011. 660 с.
53. Круша П.В., Шелехова К.В. Економіка підприємства (Книга 2). Київ.: Політехніка, 2011. 630 с.
54. Калина А.В., Котвицький А.А., Стожок О.З. Економіка підприємства: Навч. посіб. Київ.: Знання України, 2007. - 324 с.
55. Кузнєцова Т.В., Красовська Т.В., Подлевська Ю.В. Управління потенціалом підприємства: Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2016. 195 с.
56. Лапін Е. В. Економічний потенціал підприємства. Суми: Университетская книга, 2002. 309 с.
57. Лісовенкова І. М. Виробничий потенціал підприємства: методологічні підходи. *Економічний вісник НГУ*. 2011. №2. С. 47-55.
58. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посіб. Київ.: Вища школа, 2003. 278 с.
59. Підтримка конкурентоспроможного потенціалу підприємства / А. Е. Воронкова, В. П. Пономарьов, Г. І. Дібніс. - Київ.: Техніка, 2000. 152 с.
60. Демко І.І. Організаційні підходи до методики аналізу фінансових ресурсів. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. Вип. 38. С. 116-123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pprbsu_2014_38_14.

61. Мельник О.М. Облік, аналіз та контроль фінансових ресурсів підприємства в процесі прийняття управлінських рішень. *Сучасні проблеми економіки і менеджменту: матеріали міжнар. наук. практ. конф.* (Львів, 10-12 листопада 2011 р.). Львів, 2011. Випуск 23. 474 с.
62. Угляренко О.М. Формування фінансових ресурсів підприємств (на прикладі підприємств спиртової галузі України). Київський національний економічний ун-т: дис. канд. екон. наук: 08.04.01. Київ, 2005.
63. Петренко Н.І. Місце та роль аналізу стану пасивів в системі аналізу фінансового стану підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Серія «Бухгалтерський облік, контроль і аналіз».* 2012. № 2(23). С. 276-289.
64. Славюк Р.А. Фінанси підприємств. Оцінка фінансового стану підприємства за методикою Бівера. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/101951-otsnka-fnansovogo-stanu-pdprimstva-zametodikoyu-bvera-.html>
65. Близнюк О. П., Горпинченко А. П. Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами на підприємствах роздрібної торгівлі України. *Проблеми економіки.* 2014. № 3. С.208-219. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2014_3_28.
66. Проскурович О. В., Ястремський О. В., Сорок Л. О. Особливості моделювання фінансового стану промислового. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент.* 2017. Вип. 23(2). С. 47-151.
67. Shapiro A. C., Balbirer Sh. B. Modern corporate finance: A Multidisciplinary Approach to Value Creation. *Business and economics journal.* 2000. № 5. P. 545 – 550.
68. Amarjit G. A. Relationship between working capital management and profitability: evidence from the United States. *Business and economics journal.* № 10. P. 1 – 9.
69. Alexander D. A., Britton A. A., Jorisen A. B. International financial

reporting and analysis. Cengage Learning EMEA. 2009. 894 p.

70. Laziridis I. K., Tryfonidis D. I. The relationship between working capital management and profitability of listed companies in the Athens Stock Exchange. *Journal of Financial Management and Analysis*. 2006. № 19. P. 1 – 12.

71. Palepu K. G., Paul M. H., Business analysis and valuation. Second edition Cengage Learning EMEA. 2010. 761 p.

72. Santoro D. A. Managing working capital in the new economic envoroment. IBM global business services. 2011. № 16. P. 16 – 21.

Додаток А

Система показників якісного виміру ділової активності

Показник	Методика розрахунку
Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід від реалізації продукції / Середня величина активів
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід від реалізації продукції / Середня величина оборотних активів
Коефіцієнт оборотності запасів	Чистий дохід від реалізації продукції / Середня величина запасів і витрат
Оборотність запасів	360 (90) / Коефіцієнт оборотності запасів
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чистий дохід від реалізації продукції / Середня величина дебіторської заборгованості
Оборотність дебіторської заборгованості	360 (90) / Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Чистий дохід від реалізації продукції / Середня величина кредиторської заборгованості
Оборотність кредиторської заборгованості	360 (90) / Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чистий дохід від реалізації продукції / Середня величина власного капіталу

Додаток Б

Баланс ПАТ «Концерн Хлібпром» на 31.12.2022 р.

Компанія: Приватне акціонерне товариство "Концерн Хлібпром"	Дата (рік місяць число)	КОДИ
Територія: Львівська	за ЄДРПОУ	2023 01 01
Організаційно-правова форма господарювання: Акціонерне товариство	за КОАТУУ	05511001
Вид економічної діяльності: Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання	за КОПФГ	UA46060250010015970
Середня кількість працівників: 2 792	за КВЕД	230
Адреса: вулиця Хлібна, буд 2, м. Львів, Львівська обл., 79035		10.71
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)	2977270	
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		
за міжнародними стандартами фінансової звітності		

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2022 року

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	2 420	3 030
первісна вартість	1001	12 495	12 188
накопичена амортизація	1002	(10 075)	(9 158)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	14 394	15 830
Основні засоби:	1010	496 029	499 466
первісна вартість	1011	758 386	800 178
знос	1012	(262 357)	(300 712)
Інвестиційна нерухомість	1015	1 088	859
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	1 088	859
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	550	407
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	61 647	61 647
Інші оборотні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	576 128	581 239
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	129 808	202 126
Виробничі запаси	1101	94 552	112 964
Незавершене виробництво	1102	1 207	12 150
Готова продукція	1103	23 367	37 639
Товари	1104	10 682	39 373
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	118 423	78 348
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	5 893	15 167
з бюджетом	1135	29	29
у тому числі з податку на прибуток	1136	29	29
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	8 510	900
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	9 456	35 439
Готівка	1166	190	110
Рахунки в банках	1167	9 266	35 329
Витрати майбутніх періодів	1170	1 169	1 930
Інші оборотні активи	1190	1 396	5 165
Усього за розділом II	1195	274 684	339 104
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
БАЛАНС	1300	850 812	920 343

Продовження Додатку Б

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	163 546	163 546
Капітал у доцінках	1405	218 549	216 553
Додатковий капітал	1410	11 921	11 921
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(92 664)	(69 571)
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	-	-
Усього за розділом I	1495	301 352	322 449
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	14 402	19 699
Довгострокові кредити банків	1510	57 496	12 405
Інші довгострокові зобов'язання	1515	195 007	238 102
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	266 905	270 206
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	8 309	63 496
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	37 057	54 600
товари, роботи, послуги	1615	162 759	117 949
розрахунками з бюджетом	1620	9 818	11 096
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	3 186	3 811
розрахунками з оплати праці	1630	13 695	16 013
одержаними авансами	1635	-	-
розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточні забезпечення	1660	30 373	34 085
Доходи майбутніх періодів	1665	11 908	20 116
Інші поточні зобов'язання	1690	5 450	6 522
Усього за розділом III	1695	282 555	327 688
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	850 812	920 343

Керівник

Аверченко Владислав Анатолійович

Головний бухгалтер

Гоячок Ірина Богданівна

Додаток В

Звіт про фінансові результати «Концерн Хлібпром» на 31.12.2022 р.

**ЗВІТ
ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ
за 2022 рік**

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 702 061	1 474 880
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 126 074)	(1 011 340)
Валовий:			
прибуток	2090	575 987	463 540
збиток	2095	-	-
Інші операційні доходи	2120	7 022	5 522
Адміністративні витрати	2130	(167 077)	(149 088)
Витрати на збут	2150	(295 891)	(271 273)
Інші операційні витрати	2180	(15 991)	(8 996)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	104 050	39 705
збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	12 635	2 412
Інші доходи	2240	-	8 352
Фінансові витрати	2250	(38 682)	(28 320)
Втрати від участі в капіталі	2255	(143)	(160)
Інші витрати	2270	(51 466)	-
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	26 394	21 989
збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(5 297)	(4 931)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	21 097	17 058
збиток	2355	-	-

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	21 097	17 058

Продовження Додатку В

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	962 759	793 807
Витрати на оплату праці	2505	356 170	322 966
Відрахування на соціальні заходи	2510	77 369	70 598
Амортизація	2515	57 856	47 321
Інші операційні витрати	2520	129 035	163 010
Разом	2550	1 583 189	1 397 702

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	16 354 578 054	16 354 578 054
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	16 354 578 054	16 354 578 054
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,00129	0,00104
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,00129	0,00104
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Аверченко Владислав Анатолійович

Головний бухгалтер

Гоянок Ірина Богданівна

Додаток Г

Баланс ПАТ «Концерн Хлібпром» на 31.12.2021 р.

Компанія: Приватне акціонерне товариство "Концерн Хлібпром"	Дата (рік місяць число)	КОДИ
Територія: Львівська	за ЄДРПОУ	2022 01 01
Організаційно-правова форма господарювання: Акціонерне товариство	за КОАТУУ	05511001
Вид економічної діяльності: Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання	за КОПФГ	UA46060250010015970
Середня кількість працівників: 2 712	за КВЕД	230
Адреса: вулиця Хлібна, буд 2, м. Львів, Львівська обл., 79035		10.71
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)	2977270	
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		
за міжнародними стандартами фінансової звітності		v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2021 року

Форма № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	Примітки	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	6	2 778	2 420
первісна вартість	1001		11 925	12 495
накопичена амортизація	1002		(9 147)	(10 075)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7	7 729	14 394
Основні засоби:	1010	7	433 543	496 029
первісна вартість	1011		672 042	758 386
знос	1012		(238 499)	(262 357)
Інвестиційна нерухомість	1015	8	656	1 088
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016		656	1 088
знос інвестиційної нерухомості	1017		-	-
Довгострокові біологічні активи	1020		-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	9	5 860	550
Інші фінансові інвестиції	1035		-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		-	-
Відстрочені податкові активи	1045		-	-
Гудвіл	1050	6	61 647	61 647
Інші оборотні активи	1090		-	-
Усього за розділом I	1095		512 213	576 128
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	10	107 398	129 808
Виробничі запаси	1101		78 384	94 552
Незавершене виробництво	1102		735	1 207
Готова продукція	1103		14 746	23 367
Товари	1104		13 533	10 682
Поточні біологічні активи	1110		-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11	102 831	118 423
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	12	2 975	5 893
з бюджетом	1135		29	29
у тому числі з податку на прибуток	1136		29	29
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		921	1 878
Поточні фінансові інвестиції	1160		-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	13	9 972	9 456
Готівка	1166		164	190
Рахунки в банках	1167		9 808	9 266
Витрати майбутніх періодів	1170	12	592	1 169
Інші оборотні активи	1190	14	5 832	6 632
Усього за розділом II	1195		230 550	273 288
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		7 875	-
БАЛАНС	1300		750 638	849 416

Продовження Додатку Г

Пасив	Код рядка	Примітки	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		3	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15	163 546	163 546
Капітал у доцінках	1405		218 976	218 549
Додатковий капітал	1410		11 921	11 921
Резервний капітал	1415		-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		(110 149)	(92 664)
Неоплачений капітал	1425		-	-
Вилучений капітал	1430		-	-
Усього за розділом I	1495		284 294	301 352
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	30	9 471	14 402
Довгострокові кредити банків	1510	16	62 414	57 496
Інші довгострокові зобов'язання	1515	16	170 392	195 007
Довгострокові забезпечення	1520		-	-
Цільове фінансування	1525		-	-
Усього за розділом II	1595		242 277	266 905
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600		-	8 309
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	16	47 235	57 408
товари, роботи, послуги	1615	17	100 409	142 408
розрахунками з бюджетом	1620	18	6 809	8 422
у тому числі з податку на прибуток	1621		-	-
розрахунками зі страхування	1625		3 311	3 186
розрахунками з оплати праці	1630		13 758	13 695
одержаними авансами	1635		-	-
розрахунками з учасниками	1640		-	-
Поточні забезпечення	1660	19	28 348	30 373
Доходи майбутніх періодів	1665	20	15 218	11 908
Інші поточні зобов'язання	1690	21	8 979	5 450
Усього за розділом III	1695		224 067	281 159
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		-	-
Баланс	1900		750 638	849 416

Керівник

Аверченко Владислав Анатолійович

Головний бухгалтер

Гоянюк Ірина Богданівна

Додаток Д

Звіт про фінансові результати «Концерн Хлібпром» на 31.12.2021 р.

ЗВІТ
ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ
за 2021 рік

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	При-мітки	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	22	1 474 880	1 269 772
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	23	(1 011 340)	(803 394)
Валовий:				
прибуток	2090		463 540	466 378
збиток	2095		-	-
Інші операційні доходи	2120	26	5 522	7 187
Адміністративні витрати	2130	24	(149 088)	(144 166)
Витрати на збут	2150	25	(271 273)	(260 604)
Інші операційні витрати	2180	27	(8 996)	(15 886)
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190		39 705	52 909
збиток	2195		-	-
Дохід від участі в капіталі	2200		-	-
Інші фінансові доходи	2220	29	2 412	4 565
Інші доходи	2240	28	8 352	40 310
Фінансові витрати	2250	29	(28 320)	(58 559)
Втрати від участі в капіталі	2255		(160)	(140)
Інші витрати	2270	28	-	(1 422)
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290		21 989	37 663
збиток	2295		-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	30	(4 931)	6 269
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		-	-
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350		17 058	43 932
збиток	2355		-	-

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	34 374
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	34 374
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	(6 188)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	28 186
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	17 058	72 118

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	793 807	590 836
Витрати на оплату праці	2505	322 966	311 902
Відрахування на соціальні заходи	2510	70 598	68 384
Амортизація	2515	47 321	39 453
Інші операційні витрати	2520	163 010	159 537
Разом	2550	1 397 702	1 170 112

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	16 354 578 054	16 354 578 054
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	16 354 578 054	16 354 578 054
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,00104	0,00269
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,00104	0,00269
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Аверченко Владислав Анатолійович

Головний бухгалтер

Гоянюк Ірина Богданівна

Додаток Е

Баланс ПАТ «Концерн Хлібпром» на 31.12.2020 р.

Компанія: Приватне акціонерне товариство "Концерн Хлібпром"	Дата (рік місяць число)	КОДИ
Територія: Львівська	за ЄДРПОУ	2021 01 01
Організаційно-правова форма господарювання: Акціонерне товариство	за КОАТУУ	05511001
Вид економічної діяльності: Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання	за КОПФГ	4610100000
Середня кількість працівників: 2 639	за КВЕД	230
Адреса: вулиця Хлібна, буд 2, м. Львів, Львівська обл., 79035		10.71
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)	2977270	
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		
за міжнародними стандартами фінансової звітності		v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2020 року

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	Примітки	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2		3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	6	2 870	2 778
первісна вартість	1001		10 375	11 925
накопичена амортизація	1002		7 505	9 147
Незавершені капітальні інвестиції	1005	7	2 493	7 729
Основні засоби:	1010	7	429 400	433 543
первісна вартість	1011		698 187	672 042
знос	1012		268 787	238 499
Інвестиційна нерухомість	1015	8	1 742	656
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016		1 809	656
знос інвестиційної нерухомості	1017		67	-
Довгострокові біологічні активи	1020		-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	9	-	5 860
інші фінансові інвестиції	1035		-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		-	-
Відстрочені податкові активи	1045		-	-
Гудвіл	1050	6	61 647	61 647
Інші оборотні активи	1090		-	-
Усього за розділом I	1095		498 152	512 213
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	10	73 147	107 398
Виробничі запаси	1101		51 892	78 384
Незавершене виробництво	1102		561	735
Готова продукція	1103		12 733	14 746
Товари	1104		7 961	13 533
Поточні біологічні активи	1110		-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11	101 656	102 831
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	12	4 716	2 975
з бюджетом	1135		29	29
у тому числі з податку на прибуток	1136		29	29
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		3 153	921
Поточні фінансові інвестиції	1160		-	-
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	13	39 814	9 972
Готівка	1166		51	164
Рахунки в банках	1167		39 763	9 808
Витрати майбутніх періодів	1170	12	677	592
Інші оборотні активи	1190	14	2 500	5 832
Усього за розділом II	1195		225 692	230 550
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		-	7 875
БАЛАНС	1300		723 844	750 638

Продовження Додатку Е

Пасив	Код рядка	Примітки	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2		3	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15	163 546	163 546
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401		-	-
Капітал у дооцінках	1405		202 930	218 976
Додатковий капітал	1410		11 921	11 921
Резервний капітал	1415		-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		(166 221)	(110 149)
Неоплачений капітал	1425		-	-
Вилучений капітал	1430		-	-
Усього за розділом I	1495		212 176	284 294
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	30	9 552	9 471
Пенсійні зобов'язання	1505		-	-
Довгострокові кредити банків	1510	16	75 869	62 414
Інші довгострокові зобов'язання	1515	16	218 616	170 392
Довгострокові забезпечення	1520		-	-
Цільове фінансування	1525		-	-
Усього за розділом II	1595		304 037	242 277
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600		-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	16	53 348	47 235
товари, роботи, послуги	1615	17	80 497	100 409
розрахунками з бюджетом	1620	18	11 630	6 809
у тому числі з податку на прибуток	1621		-	-
розрахунками зі страхування	1625		3 674	3 311
розрахунками з оплати праці	1630		15 022	13 758
одержаними авансами	1635		-	-
розрахунками з учасниками	1640		-	-
Поточні забезпечення	1660	19	26 606	28 348
Доходи майбутніх періодів	1665	20	14 651	15 218
Інші поточні зобов'язання	1690	21	2 203	8 979
Усього за розділом III	1695		207 631	224 067
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
Баланс	1900		723 844	750 638

Керівник

Видишенко Владислав Анатолійович

Головний бухгалтер

Гоянюк Ірина Богданівна

Додаток Є

Звіт про фінансові результати «Концерн Хлібпром» на 31.12.2020 р.

ЗВІТ
ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ
за 2020 рік

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	При-мітки	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2		3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	22	1 269 772	1 350 447
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	23	(803 394)	(822 780)
Валовий: прибуток	2090		466 378	527 667
збиток	2095		-	-
Інші операційні доходи	2120	26	7 187	4 331
Адміністративні витрати	2130	24	(144 166)	(146 175)
Витрати на збут	2150	25	(260 604)	(266 036)
Інші операційні витрати	2180	27	(15 886)	(26 180)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		52 909	93 607
збиток	2195		-	-
Дохід від участі в капіталі	2200		-	-
Інші фінансові доходи	2220	29	4 565	18 211
Інші доходи	2240	28	40 310	17 405
Фінансові витрати	2250	29	(58 559)	(56 402)
Втрати від участі в капіталі	2255		(140)	-
Інші витрати	2270	28	(1 422)	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		37 663	72 821
збиток	2295		-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	30	6 269	26 139
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		43 932	98 960
збиток	2355		-	-

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	34 374	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	34 374	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(6 188)	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	28 186	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	72 118	98 960

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	590 836	628 368
Витрати на оплату праці	2505	311 902	316 974
Відрахування на соціальні заходи	2510	68 384	68 931
Амортизація	2515	39 453	43 162
Інші операційні витрати	2520	159 537	161 938
Разом	2550	1 170 112	1 219 373

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	16 354 578 054	16 354 578 054
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	16 354 578 054	16 354 578 054
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,00269	0,00605
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,00269	0,00605
Дивіденди на одну просту акцію	2620	-	-

Керівник

Аверченко Владислав Анатолійович

Головний бухгалтер

Гоянюк Ірина Богданівна

